...ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

43-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

...СС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 37 (11013) | 1966 оной февралиин 13, воскресени | Сэн 2 мүнгэн

ТАСС-ай МЭДЭЭСЭЛ

Дэлхэйе тойрон ниндэхэ «Космос-108» гэжэ ээлжээтэ хэмэл одон 1966 оной февралиин 11-дэ Советскэ Союзһаа табигдаа.

Хэмэл одон дээрэ тодхогдоһон аппаратура һаадгүй һайнаар хүдэлнэ.

Залан ябуулдаг, тоолон тодорхойлдог центртэ ороһон мэдээнүүд шэнжэлэгдэжэ байна.

МОСКВАҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХАНИ БАРИСААН, ХАРИЛСАА ХОЛБООН, ХАРИЛСАН ТУҺАЛАЛСАЛГА ТУХАЙ СССР МНР ХОЁРОЙ ХООРОНДОХИ ДОГОВОР ЭСЭСЛЭН БАТАЛАГДАБА

Хани барисаан, харилсаа холбоон, харилсан туһалалсалга тухай Совет Социалис Республикануудай Союзай болон Монгол Арадай Республикын хоорондохи договорто энэ оной январиин 15-да Улаан-Баатарта гар табигдаа һэн. Тус договорые СССР-эй Верховно Соведэй Президиум февралиин 11-дэ эсэслэн баталба.

Кремль соо болоһон заседани СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный нээгээ. СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ Б. Н. Пономарев, СССР-эй Верховно Соведэй палатануудай түрүүлэгшэнэр И. В. Спиридонов, Я. В. Пейве, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. П. Георгадзе байлсаа.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко элидхэл хээ. Хоёр палатын гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссинуудай зүгһөө Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин түрүүлэгшэ Б. Н. Пономарев үгэ хэлээ.

Асуудалые зүбшэн хэлсэлгэ хүсэд нэгэн һаналтай байлгын оршон байдалда үнгэрөө. Түгэсхэлдэнь СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный үгэ хэлээ.

Договор нэгэн дуугаар баталагдаа. Договорые эсэслэн батлаха тухай СССР-эй Верховно Соведэй Указда, мүн эсэслэн баталалгын грамотада Н. В. Подгорный гар табяа. (ТАСС).

НАУКА, ТЕХНИКЫН ТАЛААР ЛЕНИНСКЭ ШАН ОЛГОХО КОМИТЕДТЭ

Наука болон техникээр Ленинскэ шан олгохо талаар СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дэргэдэхи комитедэй пленум февралиин 10, 11-дэ боложо, СССР-эй Наукануудай академиин президент академик М. В. Келдыш түрүүлэгшээр һуугаа. Элитэ ехэ эрдэмтэд, арадай ажахын ехэ мэргэжэлтэд пленумэй хүдэлмэридэ хабаадалсаа.

1966 ондо Ленинскэ шан олгохын тулада зууршалагдаһан бүхы зохёолнууд пленум дээрэ зүбшэн хэлсэгдээ. Зохёолнуудые зууршаһан организацинууд болон эмхи зургаанууд зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадалсаа.

Конкурсдо саашадаа хабаадахаар эгээн лэ эрхим зохёолнуудые комитедэй пленум шэлэн абаһан байна. Тэдэнэй список ойрын саг соо хэблэлдэ толилогдохо.

БАГША

Багша... Энэ үгэ зүрхэндөө бү... халуужа ябадаг нангин үгэ... мнай нэгэн гээшэ даа. Хү... е һайн һайханда, эрдэмдэ һур..., досооонь нара бадаруулха, ...һанайнь харгые заажа үгэхэ ...э ямар харюусалгата, ямар ...дэтэ уялга гээшэб! Мүнөө ма... республика дотор найма мян... гаран багшанар ургажа ябаа ...үетэнине коммунис ёһоор хү...жүүлжэ, арюун нангин уял... бэелүүлнэ. Тэдэнэй 82 хүн ...СФСР-эй һургуулиин габьлата ...һэн үндэр нэрэ зэргэдэ ...тэнхэй, 938 хүниинь арадай ...эрэлэй отличник болонхой.

1965—66 оной һуралсалай жэ... түрүүшын хахад түгэсэжэ, ...дохи эгээ харюусалгатай ха...нь эхилбэ. Үнгэрһэн хугасаа ...багшанарай хэһэн ажал хүдэл...иин зарим дүнгүүдые хаража ...дэ, залуу үетэнине хүмүү...лгэдэ зарим тэды амжалтанууд ...гдаа гэжэ хэлэхээр. Илан... эхин һургуулинуудта ухибүү... классһаа гадуур хүмүүжүүл...алаар һайн туйлалтанууд бии. ...н тухай һаяхан Улаан-Үдэдэ ...ргэгдэһэн эхин һургуулиин ...анарай республиканска зүб...—семинар дээрэ тэмдэглэг...һэн.

...уралсалай жэлэй түрүүшын ...та республикымнай дүй дүр...эй багшанар мүн лэ халажа ...аар жэшээгээ харуулһаар. ...СФСР-эй һургуулиин габьята ...а Надежда Арсентьевна Ту...ева (Түнхэнэй аймагай Хэрэ... дунда һургуули) буряад хэлэ ...итература заахадаа, хэшээл...ээ ажабайдалтай нягта хо...тойгоор үнгэргэхэеэ оролдожо, ...уулидаа буряад хэлэ ба лите...рын кабинет эмхидхээ. Эндэ ...гшадай литературын кружок ...дэлмэрилнэ. Иигэжэ багшань ...гшадайнгаа эрмэлзэл, эдэбхи ...ээхэ, өөр өөрынгөө шадаба... харуулха арга олгоно. Яруу... аймагай Исэнгын наймаа ...эй һургуулиин багша М. Ф. ...яновагай хүтэлбэри доро ... зохёол үзэхэ һурагшадай ...ок хүдэлмэрилнэ. Нухэд ... Тулусоева, М. Ф. Андрияно... багшадай классуудта муугаар ...даг һурагшад үгы.

...алуу үетэнине ажабайдалтай ...а холбоотойгоор һургаха гэ... мүнөө үеын эрилтэнүүдэй нэ... болоно. Хаана энэ эрилтэдэ ... анхарал хандуулагданагүйб ...эндэ ухибүүд хүсэд эрдэм аба..., нэгэ класстаа хоёрдохи жэ...ые үлэхэ ушарнууд үзэгдэдэг. ...эһээ аймгүйсэдкомуудай ара...гэгээрэлэй таһагуудай хүдэл...лэгшэд түрүү багшанарай дүй дүршэлые бүхы һургуулинуудта үргэнөөр нэбтэрүүлхые оролдохо, энэ талаар эмхидхэлэй хүдэлмэри ябуулха болоно. һургуулинуудта саг үргэлжэ багшанарай мэргэжэл дээшэлүүлхэ тусхай семинарнууд, түрүү багшанартай уулзалганууд эмхидхэгдэхэ ушартай. Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй аймагай Суулгын дунда һургуулиин багша Иннокентий Эрдынеевич Жалсановай жэшээ ехэтэ һайшаамаар. Иннокентий Эрдынеевич залуу багшанарай хэшээлнүүдтэ орожо, удаань дүтүү дунданууднень заажа үгэдэг юм.

Багшанар һурагшадые нэгэ класста хоёрдохи жэлээ үлөөхэгүйн тула бүхы хаба шадалаа гаргаха байна. Тиигэхын тула түрэлхидоорнь холбоо барисаагаа бүри бэхижүүлхэ, түрэлхидэй комитедэй үүргые дээшэлүүлхэ, муугаар һурадаг ухибүүдтэ анхаралаа саг үргэлжэ хандуулха хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ һуралсалай жэлдэ республика доторнай дүшэн эхин һургуулинууд нэгэшье һурагшые хоёрдохи жэлдэнь үлөөнгүй хүдэлмэрилһэн юм. Байгша жэлдэ энэ тоое эрид олошоруулха арга бии.

Багша гээшэмнай арад зоной дунда ехэ хүндэтэй нэрэ ха юм. Энэ хүндэтэ нэрэеэ дээрэ үргэжэ, нангинаар сахижа, республикымнай олон багшанар хүдөө дээрэ соёл болбосорол, эрдэм гэгээрэл дэлгэрүүлхэ хэрэгтэ эдэбхитэйгээр хабаадана. Загарайн аймагай Үнэгэтэйн дунда һургуулиин дэргэдэ 52 хүнһөө бүридэһэн «Знани» бүлгэмэй эхин эмхидэл хүдэлмэрилнэ. Энэ эмхидэлэй гэшүүд багша Леонид Алексеевич Молоковой хүтэлбэри доро үнгэрэгшэ жэлдэ гурбан зуугаад лекци уншаа, арбан вечер үнгэргөө. Эдэ лекцинүүдые 14200 гаран хүн шагнаһан байна. Багшанар Хүрбын совхозой арба нэгэн отаранууд, фермэнүүд дээгүүр, дүрбэн нютагуудта саг үргэлжэ ябажа байдаг. Нухэр Молоков ахалагша классуудай һурагшадай лекци уншахадань туһална, тэдэниие олоной урда үгэ хэлэжэ шадаха дадалтай болгоно.

Лекционно хүдэлмэридэ Түнхэнэй һургуулиин багша А. Н. Пантелеев, Улаан-Үдын хүдөө ажахын институдай багша Н. И. Гершман болон бусад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа, ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ өөһэдынгөө хубитые оруулна.

Мүнөө бүхы совет арад зон Коммунис партиингаа ээлжээтэ XXIII съездые ажалай амжалтаар угтахын тула социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлжэ байна. Республикымнай олон түмэн багшанар түрэл парти, правительствынгаа политикые арад зондо гүнзэгыгөөр тайлбарилха хүдэлмэреэ улам эршэдүүлжэ, ажалшадые коммунис үзэл бодолтойгоор хүмүүжүүлгэдэ бүри эдэбхитэйгээр хабаадаха гэһэн нангин уялгатай.

Ехэ һүнэй түлөө мүрысэе

ҺААЛИ БАГАТАЙ ЗАНГААРАА

Саянагай совхозой Нугын һаалиин фермынхид үнгэрһэн жэлдэ түсэбөө дүүргээгүй, 150 центнер һү гүрэндэ дутуу тушааһан байха юм. Энэнь нэгэ һаалишанай хахад жэл соо һааха һүн гээшэ. Эндэхи 14 һаалишадай оройдоо хоёрхониинь жэлэйнгээ түсэб дүүргэһэн байна. Нэрлээд хэлэбэл, Мария Лубсанова Сыбык Намсараев хоёр 12 һара соо 241—240 центнер һү һааһаа. Нүгөө арбан хоёр һаалишад ябаһан уялгаа дүүргэжэ шадаагүй. Мария Ангаева хамагһаа бага һү һаагаа. Тэрэнэй жэлэй туршада һааһан һүнэйнь оройдоол 100 центнер болоно.

Түрүү һаалишадай 243 центнер һү һаажа байхада, нимэ ахир үрэ дүн харуулжа байханьэшхэбтэр лэ. Тэрэнэй үнеэд бэшэнһээ ондоо, муу гэжэ һанаа гүт? Үгы даа. Нэгэл үүлтэрэй үнеэд, нэгэл эрхэ байдалда эдеэлүүлэгдэжэ, харууһалагдажа байдаг. Хэн ажал хүдэлмэридөө үнэн зүрхэнһөө оролдожо, һанаа сэдьхэлээ табижа ябанаб, тэрэ хүн заатагүй амжалта туйлаха ха юм. Эдэ һаалишад яахадаа һү багаар һаажа, жэлэйнгээ түсэб дүүргээгүй гээшэб? Һү багаар һааһанай гол шалтаг хадаа үнеэдэй олоороо һубайрһанһаа болоо гэжэ эдэнэр хэлсэдэг.

Тэрэньшье зүб. Яахадааб гэхэдэ, үнгэрһэн жэлдэ дээрэ дурсагдагша һаалишадай үнеэд олоороо һубайрһан байха. Залхуу хүнүүдэй ажал хэрэгынь урагшагүй байдаг ха юм. Хэрбээ эдэ һаалишадай ажалдаа һайса хандадаг, үнеэн бүхэнэй саг соогоо үрэжүүлэгдэһэн байбал, мал һубайрхагүй, һү һаали дээгүүр байха һэн. Теэд нимэ юумэ болоогүй ха юм. Нугын фермэ дээрэ нёдондо жэлдэ искусственна аргаар мал үрэжүүлхэ хүдэлмэри даншье һаа муугаар эмхидхэгдэһэн байна.

Иигэжэ ажаллаһанай үрэ ашань мүнөө элирбэ. Долоон жэлэй һүүлшын жэлдэ абтаһан түсэб, дзабаряа тус фермэ дүүргэбэгүй. Энэ ушарһаа фермын коллектив шэнэ жэлдэ зохихо тобшолол хэхэ ёһотой байгаа. Ажал хүдэлмэрэе шэнээр эмхидхэхэ, малаа һайса эдеэлүүлдэг болохо, һү һаали дээшэлүүлхэ бүхы арга боломжоёо хэрэглэхэ аабза гэжэ һанагдаха ёһотой. Гэбэшье эндэхи һаалишад мүнөөшье хуушанайхяараа ажалһаар зандаа. Ямаршье хубилалта эндэ болоогүй.

Январь һара соо Нугын һаалишад үнеэн бүхэнһөө арай гэжэ 63—63 килограмм һү һаажа гараа. Зарим нэгэ һаалишад энээнһээ багаар һааһан байна. Жэшээнь, Удвал Черепанова январь һарын 30 хоног соо 17 үнеэнһээ 749 килограмм һү һааһан байна бшуу. Ондоогоор хэлэхэдэ, энэ һаалишан һара соо нэгэ үнеэнһээ дунда жэшээгээр арай гэжэ 44—44 килограмм һү һааһан байба.

Мүн фермын тоо бүридхэл тон һула. Нарай тугалнуудта хэмһээ ехээр һү эдюулнэ. Гадна ямар тугалынь хэды шэнээн һү һара соо уугааб гэжэ мэдэхэ арга байхагүй. Тоо бүридхэл даншье һаа гуримгүй. Мүнөө февралиин тэн болобо. Хуушанай юумэ эндэ шэнэлэгдээ гэжэ һанана гүт? Үгы. Үнөөхил зандаа. Фермын үнеэд бүхыдөө 283 толгой. Тэдэнэй 102-ынь мүнөө һаагдана. Манай ерэһэн үдэр эдэ 102 үнеэдһээ 200-гаад килограмм һүн һаагдана һэн. Нэгэ үнеэнһээ һааһаниинь арай гэжэ хоёр килограмм болоно ха юм. Фермые даагшаар Дондок Сотников ажалладаг. Тэрэнэй хараха, һанаагаа зобохо юумэнь гансал Нугын фермэ болоно. Теэд яахадаа ажалынь бирагүйб? Сүүдхэдээ үнеэн бүриһөө 2—2 килограмм һү һааха гээшэмнай гарзатай, урагшагүй ажал гээшэ бэшэ аал?!

Февраль, март һарануудта үнеэд олоороо тугаллахань гэлсэнэ. Теэд ямар үнеэнэй хэзээ тугаллахаяа байһаниинь эндэ мэдэгдэнэгүй. Үнеэн бүхэнэй хэзээ шэргэхэ, тугаллаха байһаниинь тусгаар дэбтэр соо бэшэгдэдэг байха ёһотой һэн. Энэнь үгы. Нимэ бүридхэл хэдэг байгаа һаа, ажалаа зүбөөр эмхидхэхэ, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри ябуулжа шадаха байгаа.

Нугын фермэ дээрэ һү һаали дээшэлүүлхэ бүхы арга нүхэсэлнүүд бии. Эндэ ажал хүдэлмэри һайса хэжэ шадаха хүнүүд олон. Малай тэжээл буйлуулха, бүлеэн уһаар хангаха арга бии. Малай хото хорёошье һайн.

Тиихэдэ эндэхи малшадай һуудаг гэрнүүд дулаан, сэбэр. Фермын хажууда улаан булан хүдэлнэ, магазин бии. Малшадта хэрэгтэй юумэнүүд булта шахуу эндэ түхеэрэгдэнхэй. Тиимэһээ нүгын малшадай ажалда һаад тойбо ушаруулха юумэн огто байхагүй. Амжалта туйлахын тула ажалаа һайса хэхэл хэрэгтэй.

Б. ДОРЖИЕВ.

Түнхэн.

ШУДХАЛААШАН



Улаан-Үдын судна заһабарилгын заводой шудхалаашан Сергей Владимирович Найденов—коммунис ажалай ударник. Хорёод жэлэй туршада заводто хүдэлжэ, али бүхы ажалда дүршэһэн байха. Тэрэнэй хүдэлдэг участогай коллектив 1965 онойнгоо, мүн долоон жэлэй даалгабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэһэн байна.

Мүнөө дурсагдаһан коллектив КПСС-эй XXIII съездын нээгдэхэ үдэр хүрэтэр кварталайнгаа түсэб дүүргэхын түлөө тэмсэнэ.

Сергей Владимирович ажалай вахтада жагсаад байхадаа халаанайнгаа даабари хододоо үлүүлэн дүүргэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: С. В. Найденов.
Д. БАЛДАНОВАЙ фото.

РЕСПУБЛИКЫН КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ ГҮРЭНДЭ МЯХА, ҺҮ ХУДАЛДАХА НЭГЭДЭХИ КВАРТАЛАЙНГАА ТҮСЭБ ХЭР ДҮҮРГЭЖЭ БАЙҺАН ТУХАЙ

1966 оной февралиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Мяхан	Һүн
Баргажанай	64	30
Бэшүүрэй	95	40
Зэдын	132	35
Яруунын	41	47
Баунтын	98	46
Загарайн	117	43
Захааминай	112	45
Кабанскын	21	42
Прибайкалиин	65	39
Хяагтын	122	39
Мухар-Шэбэрэй	52	42
Сэлэнгын	86	39
Түнхэнэй	118	42
Ахын	—	9
Улаан-Үдын	69	40
Хориин	246	44

ТАСС-ай МЭДҮҮЛГЭ

США-гай президент Джонсон, США-гай правительствын харюусалгатай бүлэг тушаалтад Сайгондохи дахуул ноёд Тхиеу, Ки гэгшэдтэй хамта һаядаа Гонолулада зүблөө хэһэн, тиигээд «Гонолулын деклараци» гэдэгые, хамтын коммюнике февралиин 8-да тунхаглаһан байна.

Вьетнам арадта, эб найрамдалда, Зүүн-Урда Азидахи аюулгүй байдалда эсэргүү хорото муухай шэнэ хэрэг үүдхэгдээ.

«Социальна буруу байдал зайсуулха» эрмэлзэл тухай, Урда Вьетнамай арад зондо «бодото демократи» байгуулха тухай, «арадуудай өөһэдынгөө байдалые өөһэдөө тодорхойлхо гол ёһондо, ударидуулагшадай зүбшөөлөөр ударидаха хуули засаг байгуулха гол ёһондо» США-гай үнэн байдаг тухай газаа талааргаа гоё гоо үгэ хүүрнүүд Гонолулада баталагдаһан документнүүд дотор хэлэгдэнхэй. Харин Вьетнам тушаа Холбоото Штадуудай баримталан бэелүүлжэ байгаа хэрэгүүдыень харахада, Урда Вьетнамай хүн зоной социальна дэбжэлтэ хангаха гэнэгүй, харин Америкын хүлһэншэд болоһон бүлэг хархисуудай хорото муухай хуули засаг эндэхи зондо баадхахые оролдоно; демократи хангаха оролдолго гарганагүй, харин демократиие, сүлөөтэ байдалтай болохо гэһэн Урда Вьетнамай улад зоной эрмэлзэлгые, зэрлиг бүдүүлиг аргаар дараха һэдэлгэ гаргана. Жандармын гуримаар, хархис этэгээдүүдэй ба колониализмын түшэг тулгууринь боложо Урда Вьетнамда США-гай ябуулга хэдэг байһые «һайн хүсэлэн» тухай, «үндэр дээдэ зорилгонууд» тухай ямаршье гоё үгэнүүдээр халхалжа шадахагүй.

Урда Вьетнамай хархис дахуулнуудые урижа Гонолулада уулзалга хэһэнэйнь ушар шалтагаан юуб? гэһэн асуудал гарана. Энээндэ харюу «Гонолулын деклараци», «коммюнике» гэдэгүүд соо үгтэнхэй. «Бүри үрэ ехэтэйгээр дайлалдаха, Сайгоной ба Холбоото Штадуудай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй хоорондын бүри нягта харилсаа хангаха политика тушаа хүсэдөөр үгэээ ойлголсогдоо» гэжэ тэндэнь хэлэгдэнэ. Барандаа энээнһээл үг үнгитай. Тиимэ болохолоороо, Вашингтоной политика тодорхойлдог хүнүүдэй Сайгоной бэеэ худалдаһан генералнуудтай үгэсэлгын хэгдэһэн тухай, оронойнгоо урда зүгтэ байдаг вьетнам зондо эсэргүү дай үргэдхэхэ, Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулга шангадхаха зорилготой үгэсэлгын хэгдэһэн тухай хэлэгдэнэ.

Вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгаяа зогсоохоор, Вьетнамдахи хэрэгые Женевскэ хэлсээнүүдэй үндэһөөр шиидхэхээр, өөһэдынгөө хэрэг өөһэдөө шиидхэхэ вьетнам арадай эрхые хүндэлхөөр США-гай правительствын бэлэн байһан тухай юушье Гонолуладахи зүблөөнэй һүүлээр тунхаглагдаһан документнүүд дотор олохогүйт. Американска политигуудай һаяхан лэ үргэнөөр соносхожо байһан «амгалан үүсхэл» гэдэгэй худал хуурмагынь Гонолулада абтаһан шиидхэбэринүүдһээ бүри эли тодоор харагдана. Мүнөө элитэ болоһоной ёһоор, эблэрэлгэ тухай хооһон үгэ хүүрнүүдээр халха хэжэ, вьетнам арадта эсэргүү дээрмэдэлгын дайгаа улам үргэдхэхөөр бэлдэһэн, дайнай ябуулгануудые Индохитадай хахад аралдахи бусад гүрэнүүдэй газар дээрэ тарааха аюул тохёолдуулһан байна.

США-гай хүтэлбэрилэгшэд Сайгоной урдын дахуул ноёдтой уулзадаг байһан, теэд Вашингтондо бүхы талаараа магтуулдаг тэдэ бэеэ худалдаһан тушаалтад мүнөө байхагүй, мүн үгэсэн табиһан түсэбүүдынь буруу һурэлсөө. США-гай хүтэлбэрилэгшэдэй Сайгондохи мүнөөнэй дахуул ноёдтой хэһэн үгэсэлгын баһал тиимээр хосорон һалахань дамжагүй. Вьетнам арадта эсэргүү, Зүүн-Урда Азидахи амгалан байдалда эсэргүү шэнэ үгэсэлгэнь вьетнам арадай сүлөөрэлтын тэмсэлые улам шангадхаха, американска ээрхэг түримхэй ябуулга буруушаан тэмсэжэ байгаа Вьетнамые дэмжэдэг хүдэлөөн бүхы дэлхэй дээрэ бүри эдэбхитэй, үргэнөөр дэлгэрхэ байха.

Вьетнам арадай хэрэг үнэн, зүб. Энэ арад эб найрамдал, сүлөөтэ, бэеэ даалһан байдал, Эхэ оронойнгоо нэгэдэл, территориингоо бүрин бүтэн байлгые хамгаална, илалта туйлатараа, тэмсэхээр эрид шиидэнхэй. Энэ шиидхэбэринь американска бомбонуудһаа, напалмһаа, хорото газуудһаа хүсэтэй. Гонолулада һанаашалагдаһан дайнай шэнэ ябуулгануудынь Вашингтоной бэрхэшээлые бүри ехэ болгохо, вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй ябуулгынь оруулһан бур шабар руу США-е бүри ехээр татаха байха.

Интернациональна уялгадаа үнэн байдаг Советскэ Союз империалис ээрхэг түримхэй ябуулгада эсэргүүсэн тэмсэгшэ Вьетнамай Демократическа Республикада, аха дүү вьетнам арадта али бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ үзүүлнэ, үзүүлхэшье байха.

Вьетнам арадта эсэргүү ээрхэг түримхэй дайе үргэдхэлгэ—Вьетнамдахи хэрэгые шиидхэлгын зам бэшэ. Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын мэдээжэ үнэн зүб харал бодолнуудай, Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна фронтын программын үндэһөөр лэ Вьетнамай асуудал бодото дээрээ шиидхэгдэжэ шадагдаха байха.

АЖАЛЛАБАЛ, ЭЛЬҺЭН СООШ ТАРЯА УРГУУЛХАШ

Арбаад жэлэй саада тээ шэнэ газарнуудые хахалжа байхадамнай, манай энээгүүр албанай хэрэгээр ябаһан нэгэ хүн элһэ хайр ...оһон добо дошо газарнуудые...ай хаража хаража: «Энэ элһэ ...бүулаад, юушье ургуулха зон ...та даа. Дээхэнүүрээ байгаа бо...оон хүрьһэ шоройнь һалхинда ...ргдээд, мэнэл улаан хайр үлэ... даа» гээ аша бэлэй. Нээрээ..., хура бороогоор һэбэреэ жэл... малай бэлшэхэш ногоон урга...гүй, сагаан добо газарнууд ...н. Теэд «хэбтэһэн шулуун доо...уо уһан урдадаггүй» гэһэн сэ... үгэ һанаандаа хэжэ, туршаад ... үзэхэ гэһэн байгаабди. Тур...ахыешье туршажа, Бага Нари...нгаа отделениин тарянай га...ые хоёр дахин үргэдхөөд, ур...ашье хуряанабди. Һайрхалта...гүй, Зэдынгээ гол дээрэ ургаса ...ряанабди. Үнгэрэгшэ жэлдэ бү... тарялангай гектар бүриһөө ...нда зэргээр 16 центнер, тэрэ ...ооо шэниисын 837 гектарай га...риһөө 18 центнер ургаса хурьа...а, республика дотороо хоёрдохи ...ури эзэлээбди. Уһалдаг 160 ...ктарайнгаа зарим полинуудһаа ...ктарай дунда зэргээр 30-аад ...нтнер урэһэнэй шэниисэ ху...яагдаа. Шэнэ газарнуудые хахал...жа байхадамнай этигээгүй, хүн ...ээр эндүүрээ гээшэ бээзэ?

Нёдондо манай эндэ хура бо...отой жэл боложо, ургасада бү...ше һайнаар нүлөөлөө. Тиигэ...е огторгойн бороогой ашаар ...н ургаса ургуулагдаа гэхээр ...е бэшэ. Бидэнэр һүүлэй жэл...үүдтэ ороохо тарянайнгаа ургасые жэлһээ жэлдэ гектарай центнер-центнерээр дээшэлүүлжэ байгаа зомди. Зургаан жэлэй саада тээ гектарай 10-аад центнер ургаса хуряадаг байһан һаа, 1960 ондо 11, хойто хоёр жэлынь 11,5—12, 1963 ондо—13, 1964 ондо—14 центнер ургаса бүхы тарялангуудһаа хуряагдаа һэн. Эдэ жэлнүүдтэ ган гасууршье зун болоо. Теэд ургасамнай дээшэлжэл байһан. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, ажаллаад, оролдоод, эрдэм, техникын туйлалтануудые, түрүүшүүлэй һайн дүршэлнүүдые хүдэлмэридөө хэрэглээд, агротехникын заабаринуудые наринаар сахяад байбал, ямархашье газарта, алишье жэлдэ ороохо таряа һайнаар ургуулха, байн байтараа элһэлиг газарые хүрьһэжүүлжэ болохо байна.

Энээнэй тулада, тон түрүүн, зүб севооборот зохёожо, полинуудта ургамалнуудай һэлгэсые таарал дуулха хэрэгтэй. Манай эндэ паарай газарта шэниисэ, удаань ешмээн, обёос, зелёнко таригдадаг. Һүүлэй жэлнүүдтэ севооборотдо горох оруулагдадаг болоо. Горох газарай хүрьһэнэй шанарые илангаяа һайжаруулна. Алибаа ургамалда шухалын шухала азот гэжэ бодос тэрэнэй һүүлдэ хүрьһэн соо ехээр үлэдэг.

Тэрээнһээ гадна, газарай хүрьһэндэ наг шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэнүүдые шадахыса оруулжа байха хэрэгтэй. Кукурузынгаа газарые, сабшалангуудаа үтэгжүүлхэ хэрэгтэй боложо. Манай эндэ эдэ үтэгжүүлгэнүүдэй али алининшье хүртэмжөөр бага юм. Тиигэбэшье нёдондо дүн хамта 3500 тонно наг шэбхэ полинуудтаа гаргажа тараaһан, 90 гаран гектар шэниисын полиие суперфосфадаар үтэгжүүлһэн байнабди. Энэ полиһоо гектарай 30-аад центнер шахуу ургаса хуряагдаа. Мүнөө жэлдэшье газараа һайса үтэгжүүлхэеэ оролдохобди. 3000 гаран тонно наг шэбхэ бэлдээтэй. Үшөө суглуулха, зөөхэбди. Минеральна үтэгжүүлгэнүүд горитойгоор хэрэглэгдэхэ.

Илангаяа элһэлиг хүрьһэтэй газарые уһалха гээшэ тон шухала. Иимэ хүрьһэн хүсэ һулатай байхаһаа гадна, бэедээ шииг нойто удаанаар баридаггүй муутай ха юм. Манай отделенидэ 400-гаад гектар тарянай газар уһалагдадаг. Уһалжа боломоор газарнуудаа заатагүй уһалнабди. Тэрээнһээ гадна, үбэл, хабартаа тэшо халяажа, 50 гаран гектар тарянай газар уһалагдана.

Ороохо тарянай баян ургаса ургуулха, тиигээд гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа абаха хэрэгтэ нютагаа тааралһан сортын һайн шанартай үрэһэ хүрэнгэ ехээр нүлөөлдэг. Манай эндэ гол түлэб «Онохойская-4» сортын шэниисэ таригдадаг. Эгээл эрхим, элитнэ шанартай үрэһөөр таригдаа хэгдэнэ. Энэ сортын шэниисэ үндэһэлхоорьшье һайн, һоломонииньшье хатуу, унаха хэбтэхээр бараг, утаар ургадаг, бага зэргэ унабашье һэргэхэ, бодохоор түргэн гэжэ һанагдадаг. Мүн залаануудыншье томо, аржагар олон ороһотой.

Манай механизаторнуудай гол зорилгонуудай нэгэн юуб гэхэдэ, газараа саг соонь зүбөөр, һайнаар элдүүрилээд, агрономой заабарине наринаар сахин, поли бүхэндэ таарамжатай сагтань шанар һайнтайгаар тарилга хэжэ байха ёһотойбди. Манай эндэ гол түлэб наруули дулаан газар туладань уһалагдадаггүй газарнуудтаа майн 2-һоо, уһалдаг газарнуудтаа майн 10-һаа тарилга хэжэ захална. Тиигэбэшье али бүхы талыень—үбэр наруули, ара һүүдэр, доорэ хотогор, үндэр ташалан газарнуудыень, хүрьһэнэйнь шанар, ямараар уһалагдаһан, үтэгжүүлэгдэһыень, мүн сагай уларилые, газарайнь хүрьһэнэй ямараар дулаасаад байһаниие хуу харалсажа, поли бүхэндөө тарилга хэхэ таарамжатай болзорыень тодорхойлдогбди. Манай эндэ паарай газарта лущени хээд лэ үрэһэн таригдадаг. Тарилга бүхы дээрээ шахуу хэрээһэлүүлэн хэгдэнэ.

Ургасын хойноһоо харууһа хэжэ, саг сагтань борнойлжо, шииг нойтыень тогтоожо, саашадаа буртаг үбһэгүйгөөр байлгаха гээшэ баһал шухала. Нёдондо 400 гектарай шэниисын полидо самолёдоор хоро сүршүүлһэмнай ехэ һайн, буртаг ногоогүйгөөр ургаа. Нэмэлтэ ургасань гаргашала холо харюулна. Саашадаа энэ аргые үргэнөөр хэрэглэхэ һанаатайбди.

Нэгэ үгөөр хэлэхэдэ, жэлһээ жэлдэ урагшаа эрмэлзэжэ, алдуу дутуунуудһаа ухаа орожо, тэдэнээ дахин дахин дабтангүй, саг соонь усадхаад байбал, полинуудайнгаа ургасые дээшэлүүлжэ, баян ургаса хуряагдажа байха. Газарта эзэн хэрэгтэй.

Ороохо таряа ургуулхыень ургуулаад, тэрэнээ саг соонь, гээлтэ хоролтодо оруулангүйгөөр хуряажа, сэбэрлэжэ хадагалха хэрэгтэй. Үнгэрэгшэ жэлдэ бидэнэр яһалашье бэлэдхэлтэй байжа, ургасаяа богони болзорто, шанар һайнтайгаар хуряажа абаабди. Урда жэлнүүдтэ комбайнһаа гараһан таряа зөөхэ машинанууд дуталдажа, ехэ һаалта болодог, комбайнуудай бункерһаа гараһан таряан поли дээрэ адхагдажа, элһэ шоройгоор холисолдохоһоо захалаад, нилээд гээлтэ хоролтодо ородог байһан. Үнгэрэгшэ намартаа Петропавловкын АТХ-гай автомашинанууд манда ажаллажа, нэгэшье һаатангүй, гуримтай һайнаар хүдэлөө.

Комбайнернууд Сурун, Дондок Семеновтон, Баир Баинов, Банзаракса Цыденов гэгшэд алининьшье алин гэшэгүй, тэгшэ һайнаар, һаадгүйгөөр хүдэлөө. Хадаһан газарнуудыншье адлирхуу. Гурбан «СК-3» комбайнай агрегадууд нэгэ дороо хадаа.

Газар элдүүрилхэшье, тарилгашье хэхэ, ургасашье хуряаха ажалда дүршэл ехэтэй болоһон, оролдосотой шударгыгаар хүдэлдэг трактористнууд тухайгаа хэлэнгүй гаража болохогүй. Манай механизаторнууд бултал найдамтай хүнүүд. Тэдээн сооһоо Содном Ганжуров, Иван Ощепков, Иннокентий Поддельский, Владимир Кириков гэгшэдые заалтай.

Бригададамнай бүхыдөө 9 трактор, тэрэ тоодо 4 гусеничнэ трактор бии. Хамта 2400 гектар тариялан даалгагданхай. Бригадымнай хүдэлмэри бүхыдөө оньһожоруулагданхай, гараар хэхэ ажал үгы тооной. Тариялангуудай хүдэлмэриһөө гадна, үбһэ сабшаха, тармаха, һурилхэ, малай үбэлжөөнүүдтэ зөөхэ, мүн барилгын модо, шулуу шэрэхэ гэхэ мэтэ горитой ажал хэгдэжэ байдаг. Тиимэһээ техникээ ходо бэлэн байлгажа, саг соонь ээлжээ ээлжээгээр заһажа, бүтээсэ ехэтэйгээр ашаглаха хэрэгтэй. Тиигээ һаа, тарян ажалайшье, мал ажалайшье үдэр үдэрэй шухала хүдэлмэринүүд саг сагтаа, техникын хүсөөр зоболигүй хэгдээд байхал.

Мүнөө жэлдэ нёдондонойхиһоо дутуугүй, шадаа һаа үшөө үлүүшье ургаса хуряахын тулада бэлэдхэжэ захалһаар үнинэйбди. Хүсэд хүрэхэ элитнэ үрэһэ хүрэнгэ сэбэрлэгдэжэ хаагдаа, трактор, машинануудай заһабари февралиин 20-доор дүүргэгдэхэ. Заһабариин шанар һайн. Мүн тоһо халяаха, наг шэбхэ суглуулха, зөөхэ хүдэлмэри хэгдэһээр.

Коммунис партиингаа XXIII съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсоходоо абаһан уялгануудаа хүсэндэнь хүргэжэ, захалһан табан жэлэй түрүүшын жэлдэшье ороохо тарянай, овощой, тэжээлэй ургамалнуудай, үбһэ ногооной үндэр баян ургаса ургуулха бээзэбди гэжэ һанагдана.

Е. БУТАКОВ.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой тракторно-тариан ажалай бригадын бригадир.

Зэдэ.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин

Пленум тухай хөөрөөн

МАТЕРИАЛЬНА УРМАШУУЛГА

СОЦИАЛИЗМЫН үедэ бэелүүлэгдэжэ байһан, хэһэнэйнь зэргээр ажалайнь түлөөһэ хубаарилан үгэхэ экономическа хуули ёһоны хүнүүдэй хэжэ байһан ажалдаа һайн үрэ дүн туйлаха хэрэгтэ нүлөөлдэг гээшэ. Тодорхойлон хэлэбэл, материальна урмашуулгын ашаар ажалай бүтээсые дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин техникэ шэнэдхэн хубилгаха, продукциин шанар һайжаруулха, социалис зөөридэ эзэн ёһоор хандаха талаар ехэ амжалта туйлагдадаг байна.

КПСС-эй Центральна Комитедэй сентябриин Пленум предприятинуудай ажал ябуулгые һайжаруулха, экономическа байдалыень бэхэжүүлхэ зорилгоор материальна урмашуулга үргэнөөр хэрэглэдэг болохо гэжэ заাһан байна. Тус Пленумэй шиидхэбэри соо заагдаһанай ёһоор, материальна урмашуулгада гаргашалагдаха мүнгэн предприятиин өөрынь олзо доходһоо абтаха болоно.

Манай Шулуутайн леспромхозой мүнөө үеын бодото байдалые абажа үзэхэдэ, үйлэдбэринггөө гаргаша ехэтэй дээрэһээ предприятиин ноосэ жасагүй байһаар. Энэ ушарһаа боложо, материальна урмашуулгын гуримые үргэнөөр, дүүрэн хүсэн соонь хэрэглэхэ аргагүйдэнэбди. Материальна урмашуулга хэрэглэгдэхэдээшье салин хүлһэнэй фондһоо хэтэргэнгүйгөөр мүнгэн гаргашалагдана.

Партиин ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри соо заагдаһан асуудалнуудые нэгэ доро бүхыдэнь шиидхэхын аргагүй. Илангаяа гээгдэжэ ябаһан предприятиин өөрын фондтой болотор бэлэдхэлэй тон ехэ хүдэлмэри хэхэ хэрэгтэй. Тиимэһээ предприяти бүхэнине гаргаша багатай, олзо ехэтэй, баян экономикотой болготор горитойхон саг үнгэрхэ байна. Мүнөө дээрээ материальна урмашуулгын тусхай мүнгэн жаса үгышье һаа, модо бэлэдхэлэй промышленностиин предприятинуудта хэһэн ажалай зэргээр шан үгэхэ гурим үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Модо бэлэдхэхэ, шэрэхэ түсэбөө дүүргээд байгаа һаань, хүдэлмэришэнэй олоһон салингай 20 процент, түсэбһөө гадуур бэлэдхэгдэһэн, шэрэгдэһэн модоной 1 процентын түлөө һарын салингай хоёр процентын зэргэ мүнгэн шан болгон түлэгдэнэ. Гэбэшье мүнөө бии байһан мүнгэн шангай дээдэ захын хэмжээн хүдэлмэришэнэй һарын салингай 50 процентһээ дээшэлнэгүй.

Модо бэлэдхэлэй промышленностьда иимэнүүд материальна урмашуулгануудһаа гадна, олон жэлдэ ажаллаһанай түлөө нэгэ доро түлэгдэхэ тэдхэмжэ, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэһэн уралан нарижуулгын дурадхалнуудай түлөөһэн, социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ гараһанай түлөө шан, модо бэлэдхэлгэ ба урадхуулгын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргын олгогдоходо һарын салингай шэнээн мүнгэн үгтэдэг байна. Эдэ бүгэдые яагаашье һаа, материальна урмашуулгаһаа таһалжа, ондоогоор тайлбарилхын аргагүй.

Модо бэлэдхэлэй промышленностьда өөһэдын кадртай болохо, хүдэлмэришэдэй ажалһаа гаража ошолгые болюулха зорилгоор хүдэлмэриин 24-һөө 36 үдэр хүрэтэр амаралта үгтэдэг, үшөө тиихэдэ гурбан жэл соо нэгэ предприятида таһалгаряагүйгөөр ажаллаһанайнь һүүлдэ хүдэлмэриин 24 үдэр нэмэлтэ амаралта үгтэдэг байна. Нэгэ предприятида гурбан жэл таһалгаряагүй хүдэлһэн хүн нэмэлтэ амаралта абахадаа, орон дотороо түмэр замаар ошоһон газарайнгаа нэгэ талые түлөөһэгүй ябаха эрхэтэй болодог гээшэ. Теэд эдэшье түлөөһэнүүд өөрынгөө үг зорилгоор баһал материальна урмашуулгада хабаатай болоно.

Материальна урмашуулгын ёһо гуримууд үйлэдбэри хүгжөөхэ, продукциин өөрынь үные хямдаруулха, шанарыень һайжаруулха, предприятиин олзо доход дээшэлүүлгэдэ зорюулагдаһан байха ёһотой. Энээн тухай КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри соо тодорхойгоор хэлэгдэнэшье гээшэ. Материальна урмашуулгын ёһо гуримууд хэрэглэгдэхэдээ, урданьшье социалис мүрысөөн, ажахын тоосоонтой нягта холбоотойгоор бэелүүлэгдэдэг байһан.

Мүнөө, ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэриине бодото дээрэнь дүүргэхын түлөө тэмсэлэй үргэдэжэ байһан үедэ, предприятиин үйлэдбэриине ажахын тоосоондо һайнаар, гүнзэгыгөөр оруулаагүйдөө материальна урмашуулга үргэнөөр хэрэглэхэ аргын олдохогүй байһан мэдээжэ.

Материальна урмашуулга хэрэглэн, социалис мүрысөө ёһотой һайнаар эмхидхээд байхада, хүдэлмэришэн бүхэн үйлэдбэриингөө арга боломжые элирүүлэн хэрэглэжэ, ажалайнгаа бүтээсые эрид шууд дээшэлүүлдэг байна. Тиин предприятинуудта продукци үйлэдбэрилхэ түсэб саг болзор соонь һайнаар дүүргэхэ, үйлэдбэриин үлүү гаргашые бага болгохо арга олдоно бшуу. Жэшээ болгон Шулуутайн леспромхозой модо бэлэдхэлэй пункт абажа үзэе. Үйлэдбэреэ ажахын тоосоогоор эмхидхэһэн энэ пункт үнгэрһэн 1965 ондо һайн үрэ дүн туйлажа, леспромхоз соогоо түрүүлһэн юм.

Предприятиин тусхай жасын үгышье һаа, салин хүлһэнэй жасын хүрэхэ зэргэ соо хэһэн ажалайнь зэргээр шан үгэхэ гурим шадажа хэрэглэгдэһэн гээшэ. Тэрэнэй ашаар хүдэлмэришэд социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадалсаһан байна. Тиигэжэ модо шэрэхэ жэлэй түсэб 111 процент дүүргэгдэжэ, даалгабариһаа гадуур аяар 13.661 кубометр модон шэрэгдээ. Пунктын хүдэлмэришэн бүхэнэй ажалай бүтээсые абахада, 780 кубометр, нэгэ хүдэлмэришэнэй жэл соо абаһан салин дунда зэргээр 1940 түхэриг болоо. Продукциин өөрынь үные хямдаруулһанай ашаар жэл соо 46.638 түхэриг мүнгэ арьбалагдаһан байна. Эдэ бүгэдые яһала һайн амжалта гэжэ хэлэхэ зуураа, нэн түрүүн материальна урмашуулга зүбөөр хэрэглэһэнэй аша үрэ гээд тэмдэглэлтэй.

Республикымнай модо бэлэдхэлэй промышленностиин бага комплексно бригадануудай дунда абахада, һара соо 1500 кубометр модо бэлдэхэ—эрхим туйлалта бэшэшье һаа, бараг, дээхэнүүр хэмжээн гээшэ. Бэшүүрэй модо бэлэдхэлэй пунктын бага комплексно найман бригадын ажалай бүтээсэ абахада, дунда зэргээр һара соо 1700 кубометр болоно. Областной партийна конференциин делегат, коммунист Николай Петрович Таюрскиин хүтэлбэрилдэг бригада һара бүридэ 1830 кубометрһээ бага бэшэ модо бэлэдхэнэ. Тэрэшэлэн Тимофей Дранев, Виктор Краснов, Дмитрий Стуков гэгшэдэй бригаданууд баһал иимэрхүү һайнаар хүдэлнэ.

Эрхимэй захын нэгэ хүдэлмэришэн дээрэ абаад үзэел даа. Бригадир Н. П. Таюрский жэл соо дунда зэргээр 3417 түхэриг мүнгэ олоо. Тэрэ тоодо бригадын түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө 774 түхэриг шан, социалис мүрысөөндэ түрүүлһэнэйнь түлөө үшөө 145 түхэриг шан оролсоно. Эдэ тоо, баримтанууд үйлэдбэри дээрэ материальна урмашуулгын ямар ехэ хүсэтэй, нүлөө ехэтэй арга байһыень гэршэлэн харуулна. Иимэнүүд мүнгэн шангуудай бии байхада бригада, модошон бүхэн оролдоно, хамаг хүсэ шадалаа элсүүлнэ, мүрысөөндэ түрүүлхын түлөө оролдонгүй яахаб.

КПСС-эй ЦК-гай сентябриин Пленумэй шиидхэбэри соо заагдаһан предприятиин тусхай мүнгэн жасын саашадаа байгуулагдахада материальна урмашуулгын үүргэ айхабтар ехээр дээшэлхэ байна.

Хүдэлмэришэдэй хэһэн ажалые материальна талаарнь урмашуулха гуримай ажахын тоосоонтой нягта холбоотой байхань хэншье мэдээжэ. Ушар иимэһээ ямар предприятиин үйлэдбэри ажахын тоосоондо һайнаар оруулагдаа, тэндэ ажалай бүтээсын, экономическа бүхы показательнуудай дээгүүр байхань лабтай. Гэбэшье мастерска участок, бригада, модо шэрэдэг машинануудай экипаж хүрэтэр хэхэ ажалайнь хэмжээ, салин хүлһэнэйнь фондын хэмжээн тодорхойлогдохо, материальна урмашуулгын талаар ямар арга боломжын бии байһан хүдэлмэришэн бүхэндэ ойлгуулагдаха ёһотой. Тиимээр ажалай эмхидхэлэй табигдаад байбал, алишье предприятида материальна урмашуулгын аша үрэ ехэтэй, гүрэнэй түсэбэй заатагүй дүүргэгдэхэ байхань лабтай.

Г. ЧУРИН,
Б. БУХАДЕЕВ,
модо бэлэдхэлэй Бэшүүрэй пунктын хүдэлмэрилэгшэд.

ҺАЙН ХҮН ТУХАЙ ХӨӨРӨӨН

ДЭМШЭГ БААБАЙН АЛДАР

Дэмшэг Эрдынеевич бүрил хара үглөөгүүр хада хонидоо харахаяа гараһан аад, гэртээ орожо дулаасахашье гэнгүйгөөр ажаллана хэбэртэй. «Ханзынгаа хажууда байһан халуухан сай һэроод гараха байна» гэжэ хэды һанабашье, сүлөөнь болоногүй. Газаа хүйтэн. Ажалынь аргагүй ехэ. Дүшэ гаран градусай боложо байхада, Дэмшэг үбгэн даарахаяашье мэдэнгүй, хонидойнгоо хашаа соо хоргоолыень этэржэ харагдана. Бэшэ нүхэдэйнгөө хурьгадай байра соо ажаллажа байхада, энэ хүмнай үүрээр бодоод, ходол газаахи ажалаа хэжэ байдаг, хонидоо эдеэлүүлдэг, уһалдаг, тиигээд хото хорёогоо сэбэрлэжэ захалдаг байна.

Бэеэр набтаршаг энэ үбгэнииие жара һайса гараһан гэжэ хэлсэнэ һэн. «Ямар ажалша хүн бэ даа, хэды үндэр наһатай болоошье һаа, ниитынгээ ажалда хүдэлжэл байха» гэжэ хэлсэһээр хонидойнь хотон тээшэ ябаха хоорондомнай:

— Дэмшэг баабай, отара дээрэтнай ажаллаха хүн ерээл, — гээд, хэншьеб дуудаба.

Туһалха хүнэй ерэжэ байхада, Дэмшэг Эрдынеевич барижа байһан хүрзээшье хаяжархёод, гэр тээшээ алхална. Ярана. Отарынгаа 700 эхэ хонидые хурьгалуулжа, аяар зургаан зуун түл абаад, эдэ нарай хурьгадые хараха хүнүүдэй дуталдажа байхада, Дэмшэг үбгэн баярлангүй яахаб! Үүдэ оромсоороо:

— Зэ-э, хаанаһаа ерэһэмта? —гээд, энэ хүн тээшэ гараа һарбайна.

— Галуута-Нуурһаа...

Отарын эзэнэй хүхюутэй байһанда Галуута-Нуурай загаһанай заводой ажалшан Василий Никитович Власов ехэл урмашанги янзатай:

— Танайнгаа отара дээрэ нилээд байхал бээзб. Туһа хүргэхэл байхаб, намда горитойхон лэ ажал үгөөрэйгты,—гээд энеэбхилнэ.

Энэ үдэр аймагай управлениһээшье ерэһэн мэргэжэлтэд байгаа. Зоотехник Мунко Будажаповай ажалаарнь һонирхоходо, Дэмшэг Эрдынеевич тэрэнице дахуулаад, хурьгадайнгаа байра соо абаашана. Ехэхэн хашалтанууд соогуурнь түрүүшын томохон хурьгад зуугаадаараа илгаатай мааралдана. Дорюун хурьгад. Ахалагша хонишон нүхэр Доржиев нарай хурьгадаа ерэһэн зондо харуулжа байхадаа, мүнөө жэлдэ түл абалгын эмхитэйгээр үнгэржэ байһан тухай хөөрэнэ һэн. Магтахашье хүнүүд эндэнь бии. Һайн талань гэхэдэ, хонишон Дэмшэг Эрдынеевич энэ отарада гэр бүлөөрөө хүдэлжэ байдаг. Тэрэнэй һамган Цырен-Дылик Ванчикова ганса мүнөө жэлдэ хурьгадые абажа байна бэшэ, харин хорёод жэлэй дүй дүршэлтэй. Владимир хүбүүниинь баһал хонишон. Эдэ гурбан бэрхэшүүл жэл бүри хонидоо һайнаар харууһалжа, түл олоор абахын, нооһо ехээр хайшалхын хойноһоо оролдоно. Мүнөө энэ отарада хурьга абалгын хаһада туһалалсахаяа колхозой гэшүүн Цыремпил Дансарунова ерэнхэй.

Үглөөгүүр колхозой правлени соо шэмээтэйхэн байгаа һэн. Һуращалхада табан хоногой мүрысөөнэй дүн гаргагдажа, эгээл олон хурьга абаһан Дэмшэг Доржиевай даадаг отарынхид дамжуулгын вымпел абаха болоһон байба. Энэнь тэрэнэй урдахи табан хоногто түрүү ябажа шалгарһан Бутыд Банзаракцаевай отараһаа эндэ дамжуулагдаха байгаа. Мүнөө ахалагша хонишон энээн тухай колхозойнгоо зоотехник нүхэр Бильтуевһаа дуулажа, һанаандаа ехэл баярлажа байна. Хэн хэды хурьга абааб, хаана ямар отарынхид түрүү ябанаб—энээниие ойлгожо байхэ гээшэмнай ехэл удхатай даа.

Энээхэн үнгэрөөшэ табан суудхын туршада аргагүй олон хурьгад эндэ абтаа. Зарим хоногто гушадүшэ хүрэһэн байна. Ганса үдэртөө бэшэ, һүниндөө хэды олон хонид хурьгална. Хонишод энэ үедэ нойроошье мартаха баатай болоно. Ахалагша хонишон Дэмшэг Эрдынеевич хурьгадай олоороо адхаржа байхада нэгэшье һүни ёһоор нойрсоогүй даа. Ядахадаа энэ үбэл саһан ехэ, хонидые газаа гаргаха аргагүй. Үбдэгсоо саһан соо юу малтажа эдихэб! Тиимэһээ отарынхид хурьгалхаяа байһан, мүн хурьгатай болоһон хонидоо бэшэнүүдһээнь амяарлан байлгажа харууһална. Һайхан үбһэ эдюулнэ. «Энэ үбэл хони, хурьгадтаа эдюулхэ үбһэтэйбди. Хээгүүр нилээд үбһэн бэлдээтэй байна. Бага багаханаар асарагдажал, хашаа соомнай орожол байгаа юм»—гэжэ наһажаал үбгэн хөөрэнэ.

Январь—февраль һара Дэмшэг Эрдынеевичэй отарада эгээл халуун үе. Ёһотойл «үргаса хуряаха» сагынь.

— Энээхэн үедэшни шангаар ажаллаагүйдэ аргагүй даа. Хамаг шадалаа табиха хэрэгтэй. Газаа дүшөөд градус боложо байхада түл олоор абаад үхүүлхэ аалши! Колхознай хохидолдо ороно бэзэ.—Иигэжэл тэрэ хөөрэнэл даа.

Хамтын хэрэгэй түлөө һаналаа табижа, сэдьхэжэ ябаһан хүнэй бодол иимэ. Нютагтаа алдартай, хүндэтэй хадань Сэлэнгын Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозойхин тэрэниие «Дэмшэг баабай» гэжэ дэмы хэлсэнэгүй.

Т. ГАРМАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: (баруун гарһаа) ахалагша хонишон Д. Э. Доржиев, хурьгашан Ц. Дансорунова, хонишон Ц-Д. Ванчикова гэгшэд ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байна.



ХЭДЭН МЭРГЭЖЭЛТЭ

Промышленна шэнэ предприятинуудые бодхожо, саг соонь ашаглалгада тушааха гэжэ олон барилгашад оролдоно. Тэдэнэй дунда Онохойн барилга-хабсаралгын 10-дахи управлениин барилгашад абаһан уялгаяа муу бэшээр дүүргэжэ ябана.

Үйлэдбэриин барилга, комбинадай хүдэлмэришэдэй ажаһууха гэр байра барилга дээрэ управлениин олон хүдэлмэришэд шалгаржа ябана. Борис Алексеевич Монахов тэдэнэй нэгэн. Тэрэ эндэ 12-дохи жэлээ ажаллаһаар. Энэ хугасаа соо модошо дарханай, бетонщигой, хабсаргагшын, шулууша дарханай мэргэжэл амжалтатайгаар шудаланхай.

Хэдэн мэргэжэл шудалһан энэ нүхэр хүдэлмэриин сагые зүбөөр, һайнаар хэрэглэдэг юм. Тиигэжэ ажалайнгаа бүтээсэ ходо дээшэлүүлжэ ябадаг. Борис Алексеевич управлениингээ бусад барилгашадтай хамта партиин съездын хүндэлэлдэ ажалай вахтада жагсажа, өөрынгөө бэлэг барихаар зоригжонхой. Ямаршье ажал дүүргэхэдээ тэрэнээ һайн шанартайгаар, саг соонь хэхэ, ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ гэжэ оролдодог.

Ф. КЛЕЙМЕНОВ.



Республикымнай [про]мышленностиин предприятинуудай «Электромашина» дой үйлэдбэри жэл хэ бүри үргэдх... Алишье цех, участ... ариг сэбэр һайнаа... хигдана. Зураг заводой түрүү... гуудай нэгэн.

Ф. СОРОКИН.

ЭРДЭМТЭДЭЙ ХОЛБОО БАРИСААН

СОВЕТ эрдэмтэдэй уласхоорондын холбоо барисаан, шэнжэлгын талаар тэдэнэй харилсаата ажал совет эрдэм наукын ниитэ хүгжэлтэтэйнь таһаршагүй холбоотой юм. Совет эрдэмтэдэй шэнжэлгэнүүд дэлхэйн эрдэм наукын хүгжэлтын имагтал хубинь болоно. Эрдэм шэнжэлгын мүнөөнэй хэмжээн хадаа олохон оронуудай эрдэмтэдэй хүсэеэ нэгэдүүлэн ажаллахыень эридэг.

Манай эрдэмтэдэй уласхоорондын олохон шэнжэлгэнүүдэй үүсхэлшэд болоһон, олохон научна нээлтэнүүдые хэһэн, эрдэм ухаанай элдэб һалбаринуудта харгы гаргаһан хадань, совет наука угаа ехээр талархуулна.

Замбуулиниие шэнжэлгэ — эдэ жэшээнүүдэй нэгэниинь болоно.

Москва, Советскэ Союз хадаа уласхоорондын научна хэмжээ ябуулгануудые үүсхэгшэдэй нэгэниинь мүн. Тэрэнэй эдэбхеэр олон конгресс, конференци, суглаанууд үнгэрэгдэһэн байна. Һүүлэй 10 жэл соо СССР-эй наукануудай Академи ба тэрэнэй научна эмхи зургаанууд элдэб янзын 260 гаран хэмжээ ябуулгануудые үнгэргөө. Хариин оронуудай 15.000 гаран эрдэмтэд тэдээндэнь хабаадалсаа. Мүн баһа СССР-эй наукануудай Академиин научна эмхи зургаануудай уряалаар хариин оронуудай 9000 гаран эрдэмтэд манай орондо ерэһэн байна.

Академическэ институдуудта хүдэлжэ байһан 20.000 гаран совет эрдэмтэд эдэ арбан жэлэй туршада хариин оронуудта ошожо, уласхоорондын конгрессүүдтэ, научна экспедицинүүдтэ хабаадалсаһан, лекцинүүдые уншаһан, хамтадаа шэнжэлэлгэнүүдые хэлсэһэн байха юм.

Нобелевско болон уласхоорондын бусад шангуудые совет эрдэмтэдтэ олгоһон ушар уласхоорондын оршондо тэдэнэй нэрэ хүндын ургаһан тухай нэгэ гэршэнь боложо үгэнэ. Мэдээжэ совет эрдэмтэ химик, академик Н. Н. Семеновто 1956 ондо Нобелевско шан олгогдоһон юм. Тэрэ хадаа иимэ шан абаһан түрүүшын совет эрдэмтэ мүн. Хоёр жэлэй үнгэрһэн хойно совет эрдэмтэд-физигүүдтэ: академик И. Е. Тамм, гэшүүн-корреспондент И. М. Франк, профессор П. А. Черенков гэгшэдтэ Нобелевско шан олгогдобо.

Дүрбэн жэлэй үнгэрхэлөөр, 1962 ондо, академик Л. Д. Ландау гэгшэдэ теоретическэ физикын талаар элитэ ехэ хүдэлмэри бэелүүлһэнэйнь түлөө Нобелевско шан барюулагдаа. Энээнһээ саашаа хоёр жэлэй үнгэрхэлөөр, 1964 ондо, квантова электронико шэнжэлгээр амжалта туйлаһанай түлөө совет эрдэмтэд, СССР-эй наукануудай Академиин гэшүүн- корреспондентнүүд Н. Г. Басов, А. М. Прохоров тэгшэд Нобелевско шангай лауреадууд болоо. Академик М. А. Шолоховой уран зохёолоор Нобелевско шанда хүртэһэниинь 1965 ондо бүхы дэлхэйдэ мэдээжэ болобо.

Совет эрдэмтэд академигүүд М. В. Келдыш, А. Н. Колмогоров, В. И. Векслер болон бусад эрдэмтэд уласхоорондын шангуудаар, алтан медальнуудаар шагнагдаһан байна. 60 гаран түрүү совет эрдэмтэд, СССР-эй наукануудай Академиин гэшүүд олохон хариин оронуудай наукануудай академиин хүндэтэ гэшүүдээр һунгагданхай. Һүүлэй 10 жэл соо гэхэ гү, али Газарые тойрон дабшаха түрүүшын хэмэл одые Советскэ Союзһаа табиһанһаа хойшо тэдэнэй олонхинь хүндэтэ гэшүүдээр һунгагдаһан байна.

Хариин оронуудай олохон журналнуудта, бусад научна хэблэлнүүдтэ совет эрдэмтэд хүндэтэ айлшадынь болодог. СССР-эй гурбан зуугаад эрдэмтэд уласхоорондын элдэб комиссинуудай гү, али комитедүүдэй гэшүүдынь, түрүүлэгшэнэрынь болонхой. Мүн зарим эрдэмтэд, жэшээнь, академигүүд М. А. Лаврентьев, В. А. Амбарцумян, Л. И. Седов, А. А. Благонравов — уласхоорондын элдэб научна союзуудай, эмхинүүдэй президентнүүдээр, вице-президентнүүдээр һунгагданхай. Мүнөө үедэ СССР-эй наукануудай Академиин научна эмхи зургаанууд дэлхэйн зуун оронуудай 3500 гаран научна эмхинүүдтэй холбоо барисаатай байдаг. Эрдэмтэдэй харилсан айлшалалга ёһо заншал болонхой. Жэшээнь, һүүлэй үедэ президент М. В. Келдыш түрүүтэй СССР-эй наукануудай Академиин делегаци Японда, Англи, Франци, Чехословаки, Германиин Демократическа Республика, Польшодо ошожо ерээ.

Мүн баһа хариин оронуудһаа олон арбаад научна делегацинууд манайда ерэжэ, жэл бүри СССР-эй наукануудай Академитэй танилсадаг.

Эрдэм шэнжэлгын туйлалтануудые андалдан абалсаха[...] хай, научна шэнжэлгын т[...] харилсан ажаллаха тухай [...] эй наукануудай Академии[...] талһан хэлсээнүүдэй тэр[...] удха шанар тухайда онсолон[...] дэглэһэнэй хэрэггүй ааб даа. [...] най Академи байгаалиие [...] жэлхэ талаар Англиин Ко[...] скэ бүлгэмэй, США-гай н[...] нуудай Национальна академ[...] общественнэ наукануудай т[...] США-гай эрдэм шудалха б[...] мүүдэй Советтэй, мүн бусад [...] бариин шэнжэлгээр Канады[...] дэм шэнжэлгын советтэй, Ш[...] Норвеги, Дани, Бельги, Фр[...] Италиин болон социалис [...] нуудай, Ази болон Африкын [...] нуудай эрдэм шэнжэлгын [...] нүүдтэй тиимэ хэлсээнүүды[...] таланхай юм.

Научна зохёолнуудаа, на[...] мэдээнүүдээ мүнөө саг үрг[...] андалдан абалсажа байдаг [...] шэ. Манай Академиин олохо[...] ститудууд, жэшээнь, радиот[...] кын ба электроникын инст[...] Крымэй ба Пулковско обс[...] торинууд, Уласхоорондын ге[...] зическэ комитет ба бусад [...] нүүд хэмэл одонуудай ниидэ[...] замбуулинай одо мүшэдые [...] лан шэнжэлһэн баримта [...] нүүдээ Англиин, США-гай [...] на эмхинүүдтэй андалдан [...] садаг.

Эдэ бүхы хэмжээ ябуулга[...] эрдэмтэдэй уласхоорондын х[...] саанай, харилсан ажалла[...] бишыхан лэ хубинь болоно.

Совет эрдэмтэдэй ниитын [...] ябуулга тухай мүн лэ мар[...] болохогүй. Тэдэнэр уласхо[...] дын эмхинүүдтэ хамжан аж[...] хадаа, эб найрамдалые ар[...] хамгаалхын түлөө али бол[...] тэмсэнэ. Ядерна зэбсэг хур[...] түлөө Пагуошско хүдэл[...] совет эрдэмтэд эгээл эдэб[...] гээр хабаадалсана. Ака[...] М. Д. Миллионщиков ула[...] рондын оршондо харилсан а[...] лаха тухай асуудалаар эл[...] хэһэн байха юм. Совет эрд[...] ЮНЕСКО-гой ажал ябуу[...] шухала үүргэ дүүргэнэ. СС[...] наукануудай Академиин П[...] диумэй ахалагша эрдэмтэ с[...] тарь академик Н. М. Си[...] ЮНЕСКО-гой генеральна к[...] ренциин түрүүлэгшээр [...] дуугаар һунгагдаһан байна.

Эрдэм наукада үзэгдөөгүй [...] нэ харгы замуудые нээ[...] гадна, Советскэ Союзай на[...] кые — эб найрамдалай т[...] арадуудай хоорондохи хам[...] рисаа хүгжөөхын түлөө тэм[...] политикые эдэбхитэйгээр [...] жа байһан совет эрдэмтэд[...] зорилгонь ехэшье, харюу[...] тай, хүндэтэйшье юм.

Степан КОРНЕ[...]
СССР-эй наукануудай Ака[...]
миин хариин эрдэмтэд[...]
харилсаа эрхилхэ таһа[...]
начальн[...]

ХЭЖЭНГЫН ГОЛОЙ НЭГЭ ОТАРАДА

Совхозой нэгэдэхи отделениин түрүү хонишон Бадма Жигмытдоржиевай даадаг отарада 400 гаран хурьгад абтажа, нэгэшье толгой гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлэгдэжэ байнхай. Тэрэ тоодо 20 шахуу хонидынь эхирлэжэ, ямаршьегүй өөдэргэн һайн хурьгадтай. Нүхэр Жигмытдоржиев өөрынгөө нүхэр Гажитма Бадмаеватай 10 гаран жэлдэ хонин ажалда хүдэлнэ. Дүршэлтэй эдэ хонишод хэды мянган хурьга түлжүүлжэ, совхозойнгоо олон һүрэгтэ табяа хаб!

Энэ отарынхид үнгэрэгшэ жэлдэ 100 эхэ хонин бүриһөө 95 хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлһэн. Жэл бүри үбһэ тэжээлээ өөһэдынгөө хүсөөр бэлдэдэг. Жэлэй дүрбэн сагта хонидынь тэжээлээр балай дуталдадаггүй. Энэ жэлдэшье бригадынгаа гэшүүдэй хүсөөр 690 гаран центнер эрхим шанартай үбһэ сабшажа, намар эртэ байхада отарынгаа газаа зөөжэ асараа. Хонидойнь байра соо ороходо һаруул, дулаахан. Садхалан тэнюун хонид, сахилма өөдэргэн хурьгад дарья табилдана. Коммунис ажалай нэрэ солые үндэр дээрэ үргэжэ ябаһан отара байна гэжэ абаһаар мэдэхээр. Эндэ хүдэлдэг туһамарша залуу хонишод шуударгы бэрхээр ажаллана гэжэ хэлэхээр.

КПСС-эй болохоёо байгаа XXIII съездын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсон, коммунис ажалай нэрэ солото бригадынхид хонин бүриһөө 3 килограмм нооһо хайшалха, 100 хонин бүриһөө 100 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр тэнжээхэ уялга абаад ажаллажа оробод.

П. СОДБОЕВ.
Хэжэнгын совхоз.



Барилга-хабсаралгын 834-дэхи поездын барилгашад, коммунис ажалай ударнигууд Р. Стаценко (зүүн гарһаа), К. Григорьева гэгшэд.
С. БАЛДУЕВАЙ фото.

„БУРЯАД ҮНЭНДЭ“ БЭШЭҺЭНЭЙ ҺҮҮЛЭЭР

«ШУХАГ БОЛОҺОН АСУУДАЛ»

Иимэ гаршагтай корреспонденци манай газетын энэ оной январиин 14-нэй номерто толилогдоһон байгаа. Ахын аймагай колхозуудта трактор машина хомороор хэрэглэгдэнэ, бии байһан оньһото машина зэмсэгүүд бүтээсэ багатайгаар ашаглагдана. Заһабарилгын баазын тулюур байһанһаа, холын энэ аймагта республикын Хүдөө ажахын министерствын, «Сельхозтехникын» нэгэдэлэй зүгһөө зохисотой туһаламжын багаар хүргэгдэһэнһөө техникые һалан муугаар хэрэглэхэ ушар гарана гэжэ шүүмжэлхы тобшолол хэгдэһэн юм.

Тус корреспонденци тушаа Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын министрэй орлогшо нүхэр С. С. Автушенко иигэжэ харюусаба.

Ахын аймагай колхозуудые трактор машинаар урда урданайхиһаа элбэгээр хангахын тула тодорхой хэмжээнүүд абтажа байнхай. 1966 ондо техникэ худалдажа абаха колхозуудай захил гүйсэд дүүргэгдэхэ. «ДТ-75» гэжэ түхэлэй гурбан, табан колесно тракторнууд мүнөө эльгээгдээд байна.

Машина заһабарилгын мастерскойн баригдажа дүүрэхэдэ хэрэгтэй багажа зэмсэгынь түгэс эльгээгдэхэ. Тиихэдэ техникэ заһабарилгын хүдэлмэри «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Түнхэнэй отделени бэелүүлхэ зэргэтэй. Механизаторай өөһэдын кадрнуудые Ахын аймагай колхозууд хүршэ Түнхэнэйнгөө аймагтахи механизациин училищида бэлэдхэхэ болонхой.

Таанадай комитет яажа хүдэлнэб?

ЮНДЭ ЗАЛИРААБ ГАЛЫНЬ?

Комитедэй секретарь Лида юун тухай бодоно гээшэб? Тэрэнэй һанаха юумэн олон даа. «Юундэ комсомолшууд эдэбхигүй болошоо гээшэб?..»

«Юундэ, юундэ, юундэ...» гэһэн асуудал секретарь басаганай зүрхэ сэдьхэлые үрэмдэнэ.

Үнэхөөрөөшье, юундэ?

1.

Тиихэдэ Тэлимбэдэ комсомолой райкомой инструктор ерээ һэн. Удаань болоогүй һэн даа. Лидатай уулзажа, һуралсалай шэнэ жэлдэ хэн ямар кружогто эрдэмээ дээшэлүүлхэ хүсэлэнтэйб гэжэ асууба. Хоёр-гурбан үгөөр һуралсалай ямар шэнэ түхэлэй кружогуудай эмхидхэгдэхэ байһан тухай заажа үгөөд:

— Һаядаа телефоноор хонхо доорой,—гэжэ хэлээд саашалшоо һэн.

Түрүүшынхеэ секретарь тушаалай болоһон аад, агроном Лида Дубровина мэгдэбэ. Райкомые хүлеэлгэжэ болохо аал? Удангүй комсомолой райкомдо телефон хонгиржэ, трубкаһаа Лидын абяан гараба:

— Манай комсомолшууд «Залуушуул ба ниитын хүгжэлтэ» гэһэн темын материалнуудые үзэхэ гэжэ хэлсэбэ... Тиимэ, тиимэ, бүхы отделенинүүдтэ...

Райкомдо энэ мэдээсэлдэ баярлаха ёһотой. «Залуушуулнай ургажа байна даа, бэлэхэниие бэрхэнгүй, бэрхэшээлые шэлэдэг болобо...» гэлсэгдээ.

Тэлимбэдэ энэ кружогой пропагандистаар хүдөөгэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ Вера Цыбикова баталагдаһан байгаа. Вера арсабагүй. Харин хэдэн һарын үнгэрһэн хойно алдуугаа ойлгобо. «Залуушуул ба ниитын хүгжэлтэ» гэһэн темэ бэлэн асуудал бэшэ. Методическа заабаринуудшье дээрэнь энэ кружогто дунда, дээдэ һургуулитай хүнүүд элсүүлэгдэхэ ёһотой гэжэ бэшэгдэнхэй. Гэшье совхоз дээрэ дунда, дээдэ һургуулитай залуушуулай биишье һаа, дунда һургуулигүй хүнүүд олон шуу. Тэдэнэрэй тус кружогто хабаадалсаха һонигүй болоһониинь гайхамаар бэшэ.

2.

— Комсомолдо орогшод тухай хэлсэхынгээ урда манай организациһаа үнинэй ошоһон хүнүүдэй адресуудые тодорхойлоё. Райкомһоо заабари ерээ,—гэжэ Лида комитедэй гэшүүдтэ хэлэбэ.

Комсомолой организациин бүридхэлһөө гарангүй ябагшадай тоо үсөөн бэшэ байба: 25 хүн! Тэдэнэй олонхидойнь нэрые комитедэйхид түрүүшынхеэ дуулаба. Нэгэниинь үнинэй Шэтэ хотодо, нүгөөдэнь Улаан-Үдэдэ ябашанхай... Иигэжэ шэнэ гэшүүд тухайгаа хэлсэхын орондо тэдэнэр адресна бюрогой хүдэлмэри хэжэ сагаа эдибэд.

Нэгэдэхи фермын комсорг Ира Ланцева гомдол тухайгаа хэлэбэ:

— Комсомолдо орогты гэхэньшье эшхэбтэр болошоо.

— Юундэ?

— Бидэнэр залуушуулые комсомолдо абанабди. Теэд райком хэдэн һарын туршада билеэдүүдыень үгэдэггүй. Минии дүү хүбүүндэ бүришье үгөөгүй орхёо һэн. Хэдэн жэлэй урда абтаа һэн. Бидэнэр Ирын дүүдэ хандабабди.

— Намайе комсомолдо нэгэтэ бэшэ, хоёр дахин абаһан юм. Теэд мүнөөшье Нарһатаһаа абяа шэмээн гаранагүй...

3.

Совхозой залуушуул сүлөөтэй сагаа яажа үнгэргэнэб?

— Арга аргаараа ааб даа... Угайдхадаа клубтамнай танца — хатар хэды һарада болоогүй...

Уран һайханай самодеятельность гэжэ үгы. Хатаршье эмхидхэгдэнэгүй («Баянист олдоногүй бшуу»...). Залуушуул али спортоор һонирхоно гү?

— Яаһан спорт гэжэ...

Лида, Лида, яагаа гээшэбши? Лида спортдо дуратай хүн. Жэл урда, техникум дүүргэжэ байха үедөө Лида Дубровина санаар нэгэдэхи разрядта хүртэһэн. Тиигэжэ республикынгаа «ДСО», «Урожай» соведэй суглуулмал командын гэшүүн болоһон юм. Тэлимбэ ерэһээр Лида сана тухайгаа мартажархёо. Юундэ? Энэ асуудалаар республикын суглуулмал командын гэшүүндэ, мүн совхозой комсомолой организациин секретарь Лида Дубровинада хандanабди.

* * *

Совхоздо залуушуул олон. Ажалдаа түрүүлэн ябадаг залуушуул бүришье олон. Аймаг соогоо суутай һаалишад Ханда Очирова, Тамара Клементьева, машинын жолоошо Бадма Бадмаев... Бултанай нэрые эндэ тоолоодшье яалай. Теэд бидэнэр ганса ажалаар амиды ябадаг бэшэ ха юмди.

И. ЕРЕМЕЕВ, Ю. ФРОЛОВ.

Ярууны аймаг.

Сүлөөтэй сагаа хаана үнгэргэнэбтэ?

МИНИИ НЭРЭ: «ЭДИР НАҺАН»...

НИЖНЕ-АНГАРСК... Байгалай эрьеэр һубариһан гэрнүүд, бар тайга саһан нэмэргэ доро дүүрсэнэ. Табяад градус хүйтэн. Үбэлэй үдэр богони: «эрьелдэжэ» үрдингүй байтар хабхар болошоно. Стадион байхагүй, елүүршье үгы. Ажалай үдэрэй гү, али һургуулиин һүүлээр хаана ошохоб? Тэрэ бүхэндэ клубта ябахань хашартай. Чомһоо һалаңгүй һуужа баһа болохогүй.

Яалтайб? Үшөө нёдондо энэ асуудалда бэлээр харюусашагүй байгаа. Харин мүнөө тосхоной һургуулиин ахалагша классуудай һурагшад урдаһаатнай хаража энеэбхилдэхэл....

Эндэхи дунда һургуулиин комсомолой комитедэй гэшүүд нёдондо залуушуулай клуб нээхэ гэжэ хэлсээ һэн. Суглаан дээрэ комитедэй эдэбхи һайшаагдажа, клубта «Эдир наһан» гэжэ нэрэ нэгэн дуугаар үгтэбэ. Клубай совет эмхидхэгдэбэ.

Ахалагша классайхид субботын, амаралтын үдэрэй үдэшөөр өөрынгөө клубта суглардаг болобо.

Соведэй гэшүүд элдэб наадануудһаа, хатар танцаһаа гадна, һургуулиин «артистнуудай» концерт эмхидхэнэ, уран зохёолой вечернүүдые үнгэргэнэ. Һурагшад клубтаа ажалай түрүүшүүлээр, совет засагай түлөө тэмсэлдэ хабаадагшадаар уулзалгануудые үнгэргэнэ.

Нэгэтэ «Эдир наһанай» гэшүүд геологуудтай уулзалга үнгэргэхэ гэжэ хэлсэбэ. Геологууд өөрынгөө хүшэр хүндэ ажал, эрэлхэг зоригтой хүнүүдэй мэргэжэл тухай хөөрэжэ үгэбэ. Үгэ хэлэгшэд һонирхолтой ушарнууд, элдэб бэрхэшээлнүүдые дабаһан тухайгаа хэлэжэ, үхибүүдые ехэ һонирхуулаа һэн. Удаань үхибүүд дуратай шүлэгүүдээ уншаа, хамтадаа дуунуудые дууллаба.

Мүнөө «Эдир наһан» гэжэ клуб Нижне-Ангарскын дунда һургуулиие урдань дүүргэгшэдтэй уулзалга үнгэргэхэ гэжэ бэлэдхэнэ.

Республика доторнай залуушуулай клубууд олон гү? Үгы. Тон үсөөн. Улаан-Үдэ городые абажа үзөө хада, гурбадахи һургуулиин спортсменүүдэй «Олимпия» гэжэ клубһаа ондоо клуб байхагүй. «Олимпия» һургуулиин спортын бүхы секцинүүдые нэгэдхэжэ, нэгэ түсэбөөр хүдэлмэрилүүлнэ, залуушуулай энэ эмхи ошожо байгаа жэлэй эхеэр нээгдээ һэн.

Клубай нээлгэ дээрэ эдир спортсменүүдые һургуулиин директор нүхэр Булнаев, боксоор спортын мастер Ильин гэгшэд амаршалаа һэн. Клубай соведэй түрүүлэгшэ 10-дахи классай һурагша Александр Шульгин харюугай үгэ хэлээ.

Клуб нээгдэнхэй. Тэрэнэй гэшүүдые һонирхолтой хэрэгүүд хүлеэнэ. Гэбэл эдир спортсменүүд Олимпийскэ наадануудта хабаадагшадтай харилсаа байгуулхи гэһэн зорилго табинхай.

МИНИИ НЭРЭ: «Эдир наһан»... МИНИИХИ: «Олимпия»...

Танай нэрэ хэн бэ? Харюусыт манда...

Н. МАДУЕВ,
Культурын министерствын хүдэлмэрилэгшэ.



БУРЯАД ҮНЭН

ЗАЛУУШУУЛАЙ КЛУБ
АЯ ГАНГА

ДҮРБЭДЭХИ ХУУДАҺАН

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ

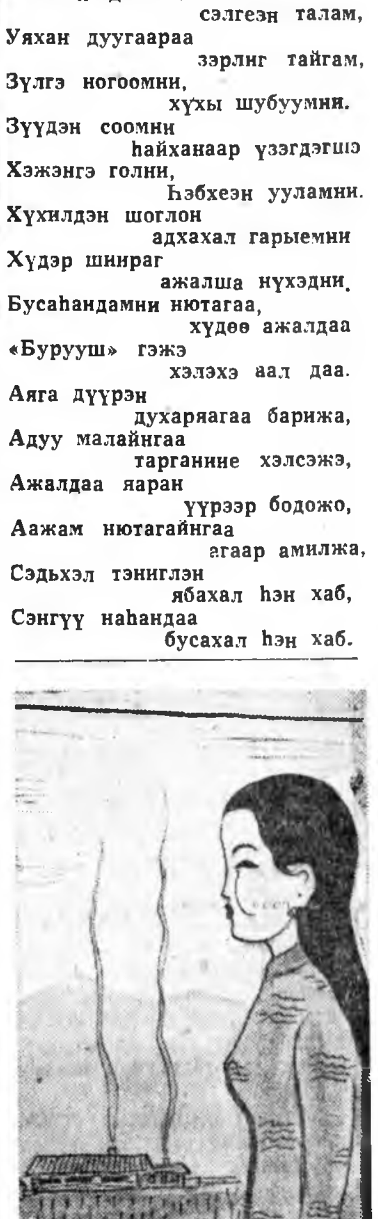
УНШАГТЫ:

- Яруунынхид яашообта?
- **Залуу хүнэй ажабайдалһаа.**
- Уран шүлэгэй доагин.
- **Инаг дуран ба хара мэхэ.**
- Шэнэ галнууд.

Михаил БАТОИН

УЯНГА

Айлшаар ёһолонгүй
бусахам гү таладаа,
Арюухан таладаа,
хүнхинөөтэ тайгадаа,
Аглаг тэнюун
тэнгэритэ нютагтаа,
Амараг гансаяа
хүлеэһэн инагтаа.
Угтахал даа намайгаа
сэлгеэн талам,
Уяхан дуугаараа
зэрлиг тайгам,
Зүлгэ ногоомни,
хүхы шубуумни.
Зүүдэн соомни
һайханаар үзэгдэгшэ
Хэжэнгэ голни,
Һэбхеэн ууламни.
Хүхилдэн шоглон
адхахал гарыемни
Хүдэр шираг
ажалша нүхэдни.
Бусаһандамни нютагаа,
хүдөө ажалдаа
«Бурууш» гэжэ
хэлэхэ аал даа.
Аяга дүүрэн
духаряагаа барижа,
Адуу малайнгаа
тарганиие хэлсэжэ,
Ажалдаа яаран
үүрээр бодожо,
Аажам нютагайнгаа
агаар амилжа,
Сэдьхэл тэниглэн
ябахал һэн хаб,
Сэнгүү наһандаа
бусахал һэн хаб.



Залуу уран зураагша Баатар Зодбоевой зурагууд ходоодоо өөрын маягтай, уянгатай байдаг. Орёо бэшэхэн, хунгэхэн сюжет дээрэ бэшэгдэһэн ирагуу дуун шэнгеэр хүнэй сэдьхэл хүлгүүлдэг. «Эдир наһан» гэжэ зурагыень мүнөө толилнобди.

НЭГЭ БЭШЭГЭЙ
МҮРӨӨР...

ХУБИ ЗАЯАНШ ШИНИИ ГАРТА

«Альган дээрээ үргэһэн аба эжы хоёрни» гэһэн дуунай уянгата аялгын зэдэлшэхэдэ, Розын нюдэндэ нулимсан мэлмэрэн, хорин зургаан хабарайнгаа сэнхир ургые һанаад, басаганай зосоо тэнсэхээр бэшэ болошодог. «Юун гээшэб даа. Үетэмни бултадаа һургуулитай болоод хүдэлжэ байнад. Олонхинь айлай болонхой, үхибүүтэйнүүд. Харин намда хуби заяан яаһан шэрүүн байгааб!»—гэжэ һанахашье ушарнууд дайралдаха. Нэгэ хараһан тээшээ гэтэшоод һуужал һууха. Хүнэй хаа-яа дуугархада, басаган харюусахашьегүй. Гомдол дүүрэн нюдөөрөө холын хадануудые шэртэжэл шэргэжэл байха. Үгышье һаа тиихэдэ больницын сагаан орон дээрэ хэбтэхэдээ, нягтаар будагдаһан үһээ өөдэ хараха, хараха. «Хүн болохоёо болёо хаб. Иигээд лэ дүүрэгдэбэ» гэһэн хара бодолнууд толгойень нүхэлэн, сээжэ өөдэнь юуншьеб хөөрэжэ, хоолойдонь тулажа ерэшэнэ. Уйлаха, энеэхыншье аргагүй.

Мүнөө тэрэ аймшагтай үдэр. һүнинүүд үнгэрөө гээшэ гү? Дахин бусахагүй гү?

Гаталһан зам харгыгаа Роза дахин дахин һанахалдал гэнэ.

...Тиихэдэ бүхы юумэн гоё шэнги һэн. Гэрээр дүүрэн наран. Уйлаа дуулаа һааш, үргөөд абаха эхэтэйш. Хото город ошоод ерэхэдээ, һайхан наадан хай асарха, аюул зоболонгой дайралдабал, аршалха хүн—эсэгэтэйш. Балшар наһанайш баяр жаргал хубаалдадаг ахатайш. Бүхы юумэн түгэд, сэдьхэл уужам, үглөөнһөө үдэшэ болотор гэр соогуураа гүйдэг, наададаг, харайдаг бэлэйш.

Эсэгэнь, Эрдэни Раднаев тэрэ үедэ Хориин аймагай Чисааныч «Улаан тэряашан» колхозой түрүүлэгшэ байгаа. Эхэнь, Буянтуева Дэжэд-Ханда хорёод гаран онһоо хойшо коммунист, хамтын ажалда хам оролсоһон эхэнэр.

Аюул, гэнэ гэтэжэ байдаг гэжэ хэлсэдэг. Үнэн дээрээ гэтэхэньшье хайшаа һэм?! Нэгэл юрын хабарай үдэр Розын эхэ үбшэлшэбэ. Наһа барахынгаа урда тээ гурбатай басагаяа, арбаадтай хүбүүгээ хажуудаа асаргаад, Дэжэд-Ханда үхибүүдтээ хэды үгэ аалиханаар шэбэнээ һэн:

— Баабайтаяа һайн байгаарайгты, бэрхэнүүд юм, үхибүүдни.

Эсэгэмнайшье «хара зосоохитой» хүн байшоо. Зургаатай басаган, арбаад гаратай хүбүүгээ далин дээрэ орхижорхёод, Баргажан нютагаа арилшаһан эсэгэ тухай юун гэжэ хэлэхэбши. Мүнөө тэрэ хүнэй (Эрдэни Раднаев гэгшэ 1954 ондо наһа бараа) үгышье һаа. эдэ үгэнүүдые бэшэхэ эрхэтэйбди.

Зургаатай Розые түрэл гаралайхидынь орхёогүй, басаган сагаан талада үлөөгүй. Нагасань, Цынгo Буянтуев һайса харалсаа, Хэжэнгэдэ һургуулида оруулаа, саана наана гэлсээ.

...Хуби заяан яаһан шэрүүн бэ даа!

Роза басагахан үбшэлшэбэ. Хориин Хүлэй санаторидо гурбан жэл аргалуулба. Тэндээ 3-дахи класс дүүргэбэ. Айлай басаганшье болоод үзэбэ. Санатэриин хажууда һуудаг Цэбэг гэжэ хүгшэн басагашалжа абаа һэн. Һүүлдэнь дахин Хэжэнгэ... Ажал ...

Арбан табатайһаа хойшо хүдэлжэ эхилһэн Розын баяр тиихэдэ ехэл һэн. Гурбан жэлдэ хони адуулаа. Хурьга абаа. Богонёор хэлэхэдэ, ажал хүдэлмэриин амта шүүһэ танижа эхилээ юм. Удаань 15 үнеэ даажа абаһан басаганай гэртээ ерэхэдэнь, ахань, Далай Раднаев урмашанги байба:

— Хүн боложо ябанаш. Һайн хүдэлэ.

Һаалиин фермын хорёо сооһоо үдэшэ үглөөниинь Розын хонгёо дуун дуулдаха. Нүхэд басагадшье олон даа. Илангаяа Гуруева Галитай хамаг «нюусануудаа» хөөрэлдэхэ. Ерээдүй тухайгаа домоглохо:

— Иигээд лэ хоюулан үдэшын һургуули дүүргэээд, нэгэ техникум гү, али училищида һурахаяа ошохобди.

...Хуби заяан шэрүүн гээшэ гү?..

Басаган гэнтэ үбшэлбэ. Хахад бэе мэдэрэлгүй, дуугаржа шадахаяа болишоһон Розые түргэн туһаламжын машина больницада асарба.

Зургаа һара соо тэрэ юу бодоо, шэбшээ юм? Хүсэд бү мэдэе. Хүндэ үгэеэ ойлгуулжа шадахаяа болишоһон, хэбтэри сагайнь үдэр, һүнинүүд ямаршьеб нэгэ аймшагтай тама шэнгеэр мүнөө һанагдадаг. Нүхэд басагадынь Валя, Балма, Галя, ахань, нагасань хэдо ерэжэ байдаг һэн. Эмшэлэгшэд, медсестранууд, няньканууд шадалаараал оролдохо.

Эмшэлэгшэдэй хүсэн ехэл гээшэ ха даа. Хэбтэри хүн аад, аргаламжын ашаар бодоод, дуугарха, хөөрэхэ, дуулаха шадалтай болобо. Тиибэшье баруун гарынь огто хүдэлнэгүй. Баруун хүлынь муушаг.

.. Хуби заяан шэрүүн гээшэ гү?...

Мүнөө Роза урдамни һууна. Үгэтэй, дуутай. Ажабайдал, хуби заяан тухайгаа хөөрэбэ:

— Нэгэ хирэ дэлхэйдэ амиды ябаха дурагүй болоод байгша һэм. Бодолдо хатажа, ухаагаа муудахамшье гээшэ гү гэжэ һанагдаа. Теэд нэгэтэ, больницада хэбтэхэдэмни, нүхэр басаган Валя Базарсадаева ерэхэдээ, Николай Островскиин «Булад яажа хатуужааб» гэһэн ном асараа. Врачнууд ном уншахыем намда тон хоридог бэлэй. Би нюусаар уншаа һэм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо...—гээд, басаган үгэеэ таһалдуулба.

...1960 он. Аяар зургаан жэл үнгэрөө. Гурбан жэлэйнь туршада үшөөл хэбтэри шахуу, хүнэй харууһанай байгаа.

Үнгэрэгшэ жэлэй борохон нэгэ үдэр нютагайнь нэгэ хүн «Һайндэрэй үдэшэлэн» гэһэн ном барижа ябаһанаа Розодо харуулаа һэн:

— Энэ номой автор хэн гэжэ һананаш?

— Раиса Белоглазова.

— Энэ хүмнай ушаргүйхэн юумэ үзэжэ. гаталжа, зохёолшо болообши даа.

Һүүлдэнь Роза тэрэ эхэнэр уран зохёолшын номуудые нюдэнһөө нёлбоһо гоожуулан уншаба. Хуудаһанай мүр бүхэнэй хоорондуур халуун тэмсэл. оролдолгын охин тухай бэшээтэй, зураатай ха даа гэжэ тэрэ ойлгобо.

Зон нүхэдынь, нагасань, басагад Розодо туһалхые хүсөө. Теэд басаган түрүүшээр ехэл дурагүйдэн:

— Тулюур, үбшэн хадам хайрлаад иигэнэ гүт? Өөрөө харгыгаа олохоб,—гэһэншүүгээр сухалдаа бэлэй.

Теэд һүүлдэнь хани нүхэдни хадаа минии түлөө оролдоно гэжэ тэрэ хойшолонгүй ойлгобо.

Үдэшын һургуулида һураха гээшэш бэлэхэн бэшэ байба. Гуурһа барижа үзөөгүй зүүн гар... Хахад бэень шархиран, шалан үбдэшэхэ, хадхашаха. Хэшээлһээшье гаража ошохо сагууд ерэдэг һэн. Багшанар Афанасий Васильевич Михеев, Лидия Ямпиловна Сономова һураха хүсэлэнтэй басагые орхёогүй. Шадахал зэргээрээ туһалаа.

Роза Раднаева мүнөө Хэжэнгэ тосхоной үдэшын һургуулиин 8-дахи класста һурана.

— Гайтайл байна даа. Математика ород хэлэн хоёроороо ядалданаб. Номоо яһалал үзэнэб,—гэжэ басаган хэлэнэ.

Хүнэй хүсэл, эрмэлзэл охитой, далитай. Хүсэһэнөө абахын, бүтээхын түлөө ямар ехэ тэсэбэри, зориг, хүсэн хэрэгтэй хаб? Үбэлэй һүнинүүд ута. Сагаан жабараар амилһан сиидэгэр огторгойн Суг мүшэнэй аяар баруун хойно ошоһон хойно Хэжэнгэ тосхоной Колхозная гудамжын нэгэ гэрэй сонхо үшөөл гэрэлтэй. Роза басаган номоо үзэжэ һуутараа, стол дээрэ хэбтэһэн «Байгал» журнал, «Буряад үнэн» газетэ абажа ирана. Һаяхан газетэдэ эльгээһэн шүлэгүүдээ тэндэ бэдэрнэ ха гү?

Бодожо ябаһан бодолоо, залуухан сэдьхэлэйнгээ мэдэрэлые саарһан дээрэ гаргахые хүсэдэг болоһоор басаган үнинэй. Түрүүшын туршалганууд үшөө һулахан даа. Тиибэшье басаган сүхэрнэгүй.

1965 оной декабриин 28-най үдэр Розын угаа ехэ һайндэр болобо. Харахан нюдэдтэнь баярай ошод ялалзан, аймагай «Шэнэ Үдэ» газетые хэдэн дахин уншаба. Юундэб гэхэдэ, тэндэ басаганай түрүүшын шүлэгүүдэй нэгэн «Хэжэнгэ» толилогдоо ха юм.

Түрүүшын аад, муу бэшэ даа. Саашадань басаганда амжалта хүсэебди.

...Мүнөө газаа һалхин. Роза зүүн гараараа бэшэнэ. Апрель һара соо шалгалта. Наймадахяа дүүргэжэрхёод, Улаан-Үдын культпросветучилищида һураха гэжэ шиидэнхэй. Библиотекарь болохонь. Багаһаа хойшо хүсэжэ эрмэлзэжэ ябаа юм.

Роза Раднаевагай редакцида эльгээһэн бэшэг урдамни хэбтэнэ:

«Иимэ муу бэетэйшье һаа, хүн зондо туһатай хүн болохые хүсэнэб. Яажашье һаань өөрынхиеэ абахаб»—гэһэн тэрэнэй үгэнүүд этигэл, найдал түрүүлнэ.

— Хуби заяаншни шинии гарта!

— Зориһондоо хүрэхэш, Роза! Хажуудаш зон нүхэдшни, гүрэн түрэшни байна. Зориһоороо зори!—гэжэ Роза Раднаевада хэлэхые хүсэгдэнэ.

Г. ДАШАБЫЛОВ, манай корр.

Хэжэнгэ.

„АЯ ГАНГЫН“ ПОЧТОҺОО

Энэ бэшэг соо залуу хоёр хүнэй инаг дуранай харилсаан тухай хэлэгдэнэ. Инаг дуранай, хани нүхэсэлэй асуудал хүн түрэлтэнэй шэнэ үе бүхэнэй урда ходол шэнээр табигдажа байдаг. Мүнөө коммунис ёһо заншалтай боложо байһан залуу хүнүүдэй хоорондохи инаг дуран ямар байха ёһотойб гэжэ тон ехэ удха шанартай, арсалдаатайшье асуудалнууд гарадаг.

Гэр бүлэ гээшэ обществын ячейкэ мүн гэжэ научна коммунизм байгуулагша Ф. Энгельс хэлээ һэн шуу. Теэд коммунизмда орожо ябаһан манай гэр бүлын харилсаан, инаг дуран ямар байха ёһотойб гэһэн хөөрэлдөөндэ хабаадахыетнай залуу нүхэд таанадые уринабди.

„УРДАҺААНЬ ХАРАХАДАМ СЭБЭРХЭН ЛЭ ААД“...

Бэшүүрэй аймагай Хаяа нютагай залуушуул зунай нэгэ һайхан үдэшэ Гомбоев Володя нүхэрөө айл болгобобди гэжэ инаг басагыень хөөршөөн һайхашаан зугалаа, сэнгээ һэн.

«Ганса хүн хүн болохогүй, ганса түсэл гал болохогүй» гэлдэн, юрөөлэй һайхан үгэнүүдые хэлэжэ, бүхы наһан соогоо ядарал, зоболон үзэнгүй, алтан дэлхэй дээрэ хоюулан хамта жаргал эдлэжэ ябагты гэжэ захяа һэн. Теэд тэдэнэр энээбхи гүлмэрхэн басаган Валиин залуухан наһанай бузарлагдажа, уйморолдоото үйлын һабарта абтажа байһые тиихэдэ одоо хаана мэдэхэ бэлэй...

Теэд мүнөө... Хүйтэн хюруудаа хүрбүүлһэн сэсэгхэн шэнги хайрагүйгөөр Валя харагдана. Тэрэнэй зандаа хүхюун согтой харасатай нюдэд соо мүнөө гүн гүнзэгы гашуудалай манан унанги, хэнһээшьеб «юундэ, юундэ би тэрээндэ этигээбиб?» гэжэ һуража байһан шэнги урдаһаатнай халиргайгаар харана.

Тиихэдэ Валя Улаан-Үдын кооперативна техникумэй дэргэдэхи позитивой һургуулиин һурагша байгаа. Хатар нааданда, кино театрнуудта олон басагадуудаараа ошодог, залуу наһанайнгаа охин дунда эдир хүсэнэй булгилан ташаганаса энеэжэ ябаа. Олон түмэн үетэнһөө юурэшэгшье онсо илгаагүй, адлил хубиһай һайхан ажабайдалда, инаг нүхэрэй дуран зүрхэнэй дулаае мэдэрэн жаргаха адлил тэдэнтэй эрхэгэй ябаа. Тиигэхэ үедөө Валя Володя гэжэ хүбүүнээр танилсажа, хатар нааданда суг ябадаг болоо. Хатархадаа ульгам зөөлэхэн гэшхэдэлтэй, зулгыханаар энеэдэ наада гаргадаг энээхэн хүбүүн инаг дуранай халуун үгэнүүдээр Валиин сэдьхэлые хүлгүүлжэ эхилээ һэн.

Инаг дураар дашуурһан зон сагай үнгэрхые ойлгодоггүй гэдэг. Үдэр хоногууд сахилгаан түргөөр һубарилдаа.

Залуу хоёр хүн айл бүлэ болоё гэлсээд, Володиин нютаг тээшэ зорёод һэн. Тэндэ хүбүүнэй үетэн нүхэд сугларжа зугаа хээ. Удангүй Закаменск городто һуудаг Валиин гэртэхинэйдэ уратууд ерэжэ бууба...

Залуушуулай хоёр тала «үреэмнай морин болохонь, үхибүүднай хүн болохонь» гэлдэжэ хурим түрээ хэжэ, айл аймагаа энэ баярта үдэртөө урижа зугаалуулха саг болзороо хэлсээд тараад һэн.

Ноябрь һара гаража, басага үдэшэхэ болзорто саг ерэбэ. Валиин нютаг нугын айл, аха дүүнэрынь олоороо сугларжа, урагуудай буухые хүлеэгээ. Зугаа найр хүрьгэн хүбүү хүлеэжэ яһалал болоо. Теэд... урагууд буугаагүй. Мүнөөшье хүрэтэрөө һурагүй.

Басаганда, тэрэнэй гэртэхиндэ тохёолдоһон энэ үйлэ ушар яаһаншье хүндэб даа! Миин талын хүнэй яһаа хотоймо. «Үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болоһон» Валя «инаг нүхэрөө» гэртээ нилээд хүлеэгээ. Теэд Володя үгыл аад үгы, телеграмма, бэшэгшье ерээгүй. Ямар нэгэн муу юумэ нүхэртэймни тохёолдобоб гэжэ һэжэглэһэн Валич Улаан-Үдэ ерэхэдэнь, Володя ямаршьегүй элүүр энхэ ябажа байлай.

Залуу хоёр хүнэй хоорондо шэрүүн тэһэтэйхэн хөөрэлдөөн тиихэдэ болоо бэзэ. Гэбэшье Володя болзорто үдэртөө ерээгүйдөө олон шалтаг дурдажа, инаг дуранай үгэнүүдые басаганда хэлэһэн зандаал байгаа. Валиин хуулиин ёһоор инаг нүхэрэй хани барисаа гэршэлэе гэхэдэ, Володя энэ үгэнүүдтэнь ехэл дайганажа, «намда этигэнэгүй, хооһон саарһанда этигэнэ гээшэ гүш?» гэжэ гомдонги шарай харуулаа һэн. Теэд Валя тиихэдэ гансашье хара бэеынгээ түлөө һанаата болоожо ябаагүй, досоохи үриингөө хуби заяан тухай бодолсохо баатай болоод байгаа. Сэдьхэлдээ үбшэнтэй болоһон Валя Володиин хэлэһэн олон үгэдэ маргабашье, тэрээндэ этигэхые зүрхэеэ баалан гэртээ харяа.

Сэдьхэл гээшэ хүнэй ажамидаралай һүлдэнь ха юм. Бүхы байһан бэеэрээ этигэжэ найдажа ябаһан хүнэйнгөө сэдьхэлыень хайрагүйгөөр гэшхэжэ, басаган нэрыень бузарлан, саашанхи ерээдүй ажабайдалыень гутаахада Валиин досоо тэсэжэ ядаа. Найдуулһан болзортоо Володя ерээгүй. Валя сэдьхэлэйнгээ үбшэндэ нэрбүүлжэ, больницада ороо һэн. Досоохи үхибүүниинье хүн болоогүй, сагһаа урид түрөө. Энэ залуухан басаганай сэдьхэл зүрхэндэнь бадарһан уяхан сэсэг хүсэд һалбаржа шадангүй нэрбэгдэбэ. Теэд яахадаа энээхэн сэсэг сагһаа эртэ хагдарааб, зээндээ юундэ жаргал асараагүйб? Хэн эндэ зэмэтэйб? Володя? Али өөрөө Валя гү?

...Улаан-Үдын үйлсөөр залуу хүнүүд алхалалдана. Хоёроороо, гурбаадаараа, заримдаа бүри олоншье бүлэг залуу хүнүүд юун тухайшьеб шангаар дуугаралсан, сэдьхэл хангаяар энеэлдэн үнгэрнэ. Тэдэ хуу туд тудтаа өөһэдын жаргалантайнууд. өөһэдынгөө гансахан сэдьхэлдэ һалбарһан сэсэгүүдые абажа ябанад. Тэдээн соошье Госстрахай республиканска управленидэ хүдэлдэг Гомбоев Владимиршье алхалалдана ёһотой.

«Юун, би?» гэжэ гайхангяар тэрэ танай урдаһаа гэтэнэ. «Орхигтыл даа намайе, юундэ хүндэ аһалдаа зомта? Өөрынгөөл хуби заяагаар ябааб, хүндэ харгыгаа заалгахаар үхибүүн бэшэб. Валя гү?... Дуратайб гэжэ һанагша һэм, эндүүрһэнээ үшөөл эртүүр ойлгоошомни болоо гээшэл. Валитай айл боложо, хууляар гэршэлүүлһэн бэшэбди. Эртэ гү, али орой гү, иимэл юумэ болохол байгаа ха юм. Зэмэтэйб. тангүйгөөр ойлгоноб. Теэд дурагүй хүнтэеэ һуухыемни ямаршье хуули баадхаха эрхэгүйл».

Эрхэгүй... Яһалал зүб шэнги.

Теэд.. Теэд хэн зэмэтэй юм Валиин энэ ехэ хохидолдо?

Г. ЖАМБАЛОВА, М. БАЗАРОВ.

СҮҮМХЭЭР ДҮҮРЭН БАЯР

Түрэл городойнгоо дэбжэн ургажа байһаниие хэн бултанһаа түрүүн харанаб? Энэ асуудалаар почтальон Августина Петровада хандаа хадатнай, заатагүй «бидэнэр» гэжэ харюусаха. Зүб даа, почтальонууд.

— Жэл бүри тооной минии ябадаг участогта шэнэ тэрнүүд болоно, шэнэ үйлсэнүүд, адресууд бии болоно,—гэжэ Августина баяртайгаар хөөрэнэ.

Августинын участок Улаан-Үдын шэлэй заводто юм. Энэ басаган эртэ үглөөгүүр бодоходоо, хэлхеэ холбооной̆нгоо байрада яарадаг. Ямар гоёб даа, арюун агаараар амилан, түрэл городойнгоо гудамжаар алхалхада! Минии гэрнүүд... Тээ тэрэ хоёр сонхотой гэртэ машинын жолоошон һуудаг. Үсэгэлдэр мүнгэн хуримаа найрлаа. Августина хоёр үдэр шахуу амаршалгануудые зөөгөө. Тээ тэрэ гэртэ буурал үбгэнэй аша басаганһаа хорёод жэлэй үнгэрһэн хойно мэдээсэл ерээ. Тээ тэрэ гэртэ... Августина хангадаг участогуудайнгаа гэр бүлэнэрэй гэшүүн болоһондол бэеэ һанана. Яахаб даа, үдэр бүхэндэ сүүмхээрээ дүүрээр хүби заяа, жаргал, баяр баясхалан, гуниг зөөдэг ха даа. Энэ урихан шарайтай басаган 320 бүлэдэ газетэ, журнал болон бусад корреспонденци зөөдэг ха юм.

Августина Петрова түрүү почтальоной тоодо оронхой.

— Муугаар хүдэлмэрилжэ яажа болохоб,—гэжэ басаган энеэнэ.— Намда энэ ажалһаа һайн, таатай ажал байхашье гэжэ һананагүйб. Хүдэлмэридөө дуратайб...

Басаган үдэр бүри 526 хэһэг газетэ, 632 хэһэг журнал зөөнэ.

— Хоёр, гурбан жэлэй урда тээ газетэ, журналнуудые үдэртөө нэгэ-хоёр дахин абаашагша һэм, мүнөө гурба-дүрбэ дахин ошоноб,—гэжэ хэлэнэ.

Иигэжэ түрэл городойнгоо хүгжэжэ байһаниие, ажалшадай ургажа байһаниие Августина үдэр бүри харана. Үглөө бүри баяртайгаар ажал тээшээ алхална.

Н. ХАЗАГАЕВ.



Хяагтын ээрэлгын-трикотажна фабрикада залуушуул олоор хүдэлдэг. Предприяти өөрөөшье залуу.

Залуу наһан залитай гэжэ дэмы хэлсэдэггүй. Нилээд олон залуушуул коммунис ажалай ударнигууд болонхой. Магтаалтай, суутай.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: залуу ээрэгшэд (зүүн гарһаа): Людмила Серебреникова Любовь Давыдова хоёр ажал дээрэ.

А. ИСТОМИНОЙ фото.

ХАРДАГШАДАЙ ХАРА ХЭРЭГ

А. Д. Синявскиие, Ю. М. Даниэлиие сүүдлэлгэ

РСФСР-эй уголовно кодексын 70-дахи статьягай нэгэдэхи частяар хуулиин харюусалгада хабаадуулагдаһан, совет гражданинууд А. Д. Синявскиин, Ю. М. Даниэлиин хэрэгые нээмэлээр хаража үзэлгэ Москвада февралиин 10-най үдэр РСФСР-эй Верховно сүүдтэ эхилээ. Эдэнэр юунэй түлөө гэмнэгдэнэб?

Империалис хархис этэгээдүүд социализмые хүсөөр, зэбсэгтэ тэмсэлээр һүйдхэхэ гэһэн һэдэлтынгээ буруу һүрэхэдэнь, Советскэ Союзда эсэргүү тэмсэлэй ондоо формонуудһаа арсагагүй, суртал бодолой талаар хоро хүргэхэ гол зорилго табина гэжэ гэмнэлгын тобшолол дотор хэлэгдэнэ. Буржуазна номнолшод социалис обществын нэрэ хүндые бүхы дэлхэйн, совет хүнүүдэй урда бууруулха зорилгоор ямаршье юумэ хэхэһээ, эгээн муу муухай аргануудыешье хэрэглэхэһээ тунхаридаггүй байна. Империалис гүрэнүүдэй номнолой центрнүүд совет литературын «бодото» түлөөлэгшэд гээшэ гэжэ баруун оронуудта нэрлэгдэдэг зарим зайгуулнуудай хардалга гүрдэлгые, Совет орондо харша зохёолнуудые энэ зорилгодоо али болохоор хэрэглэдэг байна.

Абрам Терц гэжэ нюуса нэрэтэйгээр баруун оронуудта тунхаглагдаһан «Сүүд ерэбэ», «Социалис реализм гэдэг юуб», «Любимов» гэдэгүүд, Николай Аржак гэжэ нюуса нэрэтэйгээр тэндэл хэблэгдэһэн «Москва хэлэнэ», «Гарнууд» гэхэ мэтэ Совет орондо харша хардалга гүжэрдэлгын удхатай зохёолнууд коммунизмда эсэргүү номнолдонь һүүлэй жэлнүүдтэ горитой һуури эзэлдэг болоо.

Гүрэнэй аюулгүйе сахидаг комитедэй хэмжээ абаһанай үндэһөөр иимэ ушарнууд элирүүлэгдээ гэбэл: А. М. Горькиин нэрэмжэтэ дэлхэйн литературын институдай ахалагша научна хүдэлмэрилэгшэ Синявский А. Д. гэгшэ Абрам Терц гэһэн нюуса нэрэтэйгээр, энэнэй хани-оршуулгашан Даниэль Юлий Маркович гэгшэ Николай Аржак гэһэн нюуса нэрэтэйгээр өөһэдынгөө ормоглоһон зүйлнүүдые баруун тээхи оронуудта хэблүүлдэг байба.

Хуулиин үндэһөөр СССР-эй Генеральна прокуророй зүбшөөлөөр 1965 оной сентябрьда Синявский, Даниэль гэгшэд тушаа уголовно хэрэг үүдхэгдээ. Синявский, Даниэль гэгшэдые РСФСР-эй Верховно сүүд сүүдлэнэ. РСФСР-эй Верховно Сүүдэй Түрүүлэгшэ Л. Н. Смирнов хүтэлбэрилнэ, арадай заседательнууд— Н. А. Чечина, П. В. Соколов гэгшэд хабаадана. Сүүдэй секретарь—Т. В. Воробьева.

СССР-эй Генеральна прокуророй туһалагша О. П. Темушкин гүрэнэй зүгһөө гэмнэнэ. СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной гэшүүд А. Н. Васильев, Г. С. Кедрина гэгшэд олониитын зүгһөө гэмнэнэ, Москва хотын адвокадуудай коллегиин гэшүүд Э. М. Коган, М. М. Кисенишский гэгшэд үмгэлэнэ.

...Үглөөнэй 10 час. Түрүүлэгшэнь сүүдэй заседаниие нээгдэһэндэ соносхобо. Сүүдлүүлхэеэ байгаа Синявский, Даниэль гэгшэд зал руу оруулагдаба.

Сүүдлүүлхэеэ байгшад хэд гээшэб гэжэ сүүдэй түрүүлэгшэ элирүүлнэ. Синявский 1925 ондо Москвада түрэһэн, хиналтада абтахынгаа урда тээ А. М. Горькиин нэрэмжэтэ дэлхэйн литературын ахалагша научна хүдэлмэрилэгшын тушаал даадаг байһан. Даниэль 1925 ондо Москвада түрэһэн, оршуулгашан.

Сүүдлүүлхэеэ байгшад түрүүлэгшын асуудалда харюусахадаа, гэмнэлгын тобшололой буулгабаринууд бидэндэ үгтөө гэжэ мэдэрбэ.

Хэд сүүдлэхэб гэжэ соносхоод, буруушаал мэдүүлхэ эрхэтэй байһан тухайдань тайлбарилба. Сүүдлүүлхэеэ байһан Синявский, Даниэль гэгшэд сүүдлэгшэд тушаа буруушаал мэдүүлээгүй.

Сүүдэй мүрдэлгэ эхилбэ. Сүүдэй секретарь гэмнэлгын тобшолол уншажа үгэбэ.

Эдэнэй хэрэгые даб дээрэ мүрдэһэнэй үндэһөөр иигэжэ тодоруулагдаа: Синявский, Даниэль гэгшэд 1956 онһоо хойшо Совет орондо харша хараа бодол баримталан, Совет гүрэнэй ба ниитын байгуулалтые хардан муушалһан худал хуурмаг зохёолнуудые бэшэһэн, нюусаар хилын саана гаргадаг болоһон байгаа.

Жэшээлхэдэ, бүхы совет юумэдэ зэбүүрхэһэн удхатай, «Сүүд ерэбэ» гэһэн повесть Синявский 1956 ондо бэшэһэн юм. Тэрэнь марксизм-ленинизмын теоретическэ һургаал заабаринуудта, Совет гүрэнэй түүхэдэ, совет хүнүүдэй соёл болон ёһо заншалда хорото зорилгоор халдан добтолһон удхатай. Синявский тэрэл жэлдээ «Социалис реализм гэдэг юуб» гэһэн худал хуурмаг зохёол хилын саана эльгээһэн байгаа. Тэрэнь коммунис суртал бодолдо, совет обществын соёл суртал ые толгойлдог КПСС-эй хүтэлбэрилхы үүргэдэ эсэргүү; совет бодото байдалые зорюута гүжэрдэн хардаһан байха юм.

Синявский бэшэһэн зүйлнүүдээ баруун оронууд худар эльгээхын тула, Францинһаа СССР-тэ байдаг сэрэгэй агсан атташейн басаган Замойская (Пельтье) Элен гэгшэтэй танилсаһан. Синявский 1956 ондо анха түрүүн Москвадахи өөрынгөө байрада эдэ «зохёолнуудаа» дамжуулаад, Абрам Терц гэһэн нюуса нэрэтэйгээр хилын саана тунхаглуулхые гуйһан байгаа.

Синявскиин литературна хорото муухай түйрбалгануудые буржуазна үзэл номнодог центрнүүд угтан абаад, коммунис байгуулалтада эсэргүү хорото номнолдоо, эдэбхитэйгээр хэрэглэжэ захалһан юм.

Гэмнэгдэгшэ Даниэль Совет засагта эсэргүү Синявскиин үзэл бодолые хубаалдан, тэрэнэй ябуулгые һайшаахаар үлэ баран, совет байгуулалтые, Совет гүрэнэй политикые хардаһан удхатай «Гарнууд» гэжэ хорото найруулга өөрөөшье бэшэһэн байгаа.

1960 оной намар тэрэл гар бэшэлгээ хилын саана тунхаглуулхын тула мүн баһа Синявскиин байрада Замойская гэгшэдэ дамжуулһан. Даниэль өөрынгөө ябуулгын Совет засагта эсэргүү шэглүүлэгдэнхэй байһые ойлгоод, бодото нэрэсэ нюухые эрмэлзэн, Николай Аржак гэжэ нюуса нэрэтэй болоһон байгаа.

Синявский, Даниэль гэгшэд Совет засагта харша, гүжэрдэн хардаһан удхатай зохёолнуудые бэшэжэ, тараажа үргэлжэлөө. 1961 ондо Синявский социализмын гол ёһонуудые муушалһан, совет байгуулалтын дайсадаар һайшаан сэгнэгдэһэн «Любимов» гэжэ повесть бэшээ һэн.

Даниэль иимэл замаар дабхяа. Тэрэнэй «Москва хэлэнэ», «Минапай хүн» гэһэн «зохёолнуудынь» коммунизм байгуулжа байгаа совет арад тушаа, ёһо заншал ба гурим тушаа зэрлиг муухай зэбүүрхэлээр нэбтэрэнхэй.

Эдэ «зохёолнуудайнь» түлөө гадаадын издательстванууд ехэ гонораар түлэдэг байгаа.

Совет засагта харша, гүжэрдэн хардаһан удхатай «зохёолнуудаа» Синявский, Даниэль гэгшэд гараар бэшэгдэһэн зандань, мүн хилын саана ород хэлэн дээрэ хэблэгдээд, СССР-тэ Замойскаягай нюусаар асаруулһан номуудые ойро тойронхи зоной дунда тараадаг байгаа.

Гэмнэлгын тобшолол уншагдажа дүүрээ.

Өөһэдыгөө гэмтэйдэ тоолон мэдэрнэ гүт гэжэ сүүдэй түрүүлэгшын асуухадань, Синявский, Даниэль гэгшэд буруушаан харюусаба. Теэд эдэнэр мүшхүүлхэ үедөө өөһэдынгөө гэм зэмые мэдэрһэн юм. Эдэнэр хэһэн гэмтэ ябуулгануудайнгаа түлөө харюусалгаһаа зайсаха һэдэлгэ гаргана. Тиигэбэшье КПСС-эй, Советскэ правительствын политикада хэдэ хэлэн асуудалнуудаар баримталдаг байһан хорото харша хараа бодолынь хилын саана эдэнэй гаргуулһан, Совет засагта эсэргүү хардалга гүрдэлтын удхатай зохёолнуудаарнь, мүн гэршэнэрэй элирхэйлгээр, экспертизын тобшололнуудаар, бодото жэшээ баримтануудаар хүсэд бүрин тодоруулагдаа гэжэ гэмнэлгын тобшолол дотор хэлэгдэнэ.

Сүүд гэмнэгдэгшэдһээ асуужа оробо.

Даниэль Синявский гэгшэд сүүдэй түрүүлэгшын ба гэшүүдэй, гүрэнэй гэмнэгшын асуудалнуудта харюусахадаа, өөһэдынгөө түхэл шарайе бүрин элишэлээ. Сүүдлүүлжэ байгшад асуудалнуудта сэхэ харюусангүй, ондоо юумэнүүд тухай хэлээд һалаха һэдэлгэ гаргана. Мүшхэлгын үедэ тэдэнэй номуудһаа зарим хэһэгүүдые абажа дурдаба. Эдээн дээрэһээ харахада, Даниэль ба Синявский гэгшэд совет хүн бүхэндэ нарин нангинаар һанагдадаг юумые муушалха, буруугаар харуулха гэжэ оролдодог байһаниинь элирнэ.

Сүүдлүүлжэ байгшадай зохёолнууд манай ороной дайсадай зэбсэг болон хэрэглэгдэдэг байһаниинь сүүдэй мүрдэлгэ дээрэһээ үшөө дахин элирбэ. Гэбэшье Даниэль гэгшэ хилын саана тунхаглуулхын тула дамжуулһан хорото «зохёолнуудайнгаа» политическэ удха шэнжые балартуулха гэжэ һэдэбэ. Тиигэбэшье минии «зохёолнууд» Совет орондо харша зорилгодо хэрэглэгдэдэг байгаа гэжэ мэдэрхэ баатай болоо. «тиихые хүсөөгүйб», «иимэ юумэ хэһэндээ мүнөө гэмшэжэ байнаб» гэхэ мэтээр захагүй дабтаа.

Эдэнэй хэрэгүүдые сүүдээр харалга февралиин 11-дэ үргэлжэлхэ.

(ТАСС-ай корр).

Февралиин 10.

ҺУРАГША КОЛИИН ЖЭШЭЭ

Манай совет багашуул үнэн сэхээр, һайн һанаатайгаар хүмүүжүүлэгдэнэ. Хориин дунда һургуулиин 7-дохи классай һурагша Коля Бородин һаяын нэгэ үдэшэ тосхоной гудамжаар ябажа ябатараа, эхэнэрэй гарай часы олоһон байна. Һурагша Бородин олоһон тэрэ часыгаа аймагай милициин таһагта абаашажа тушаагаа.

Гээгдэһэн тэрэ часын эзэн олдоходоо, һурагша Колидо хэды ехэ баяр хүргэхэнь гээшэб!

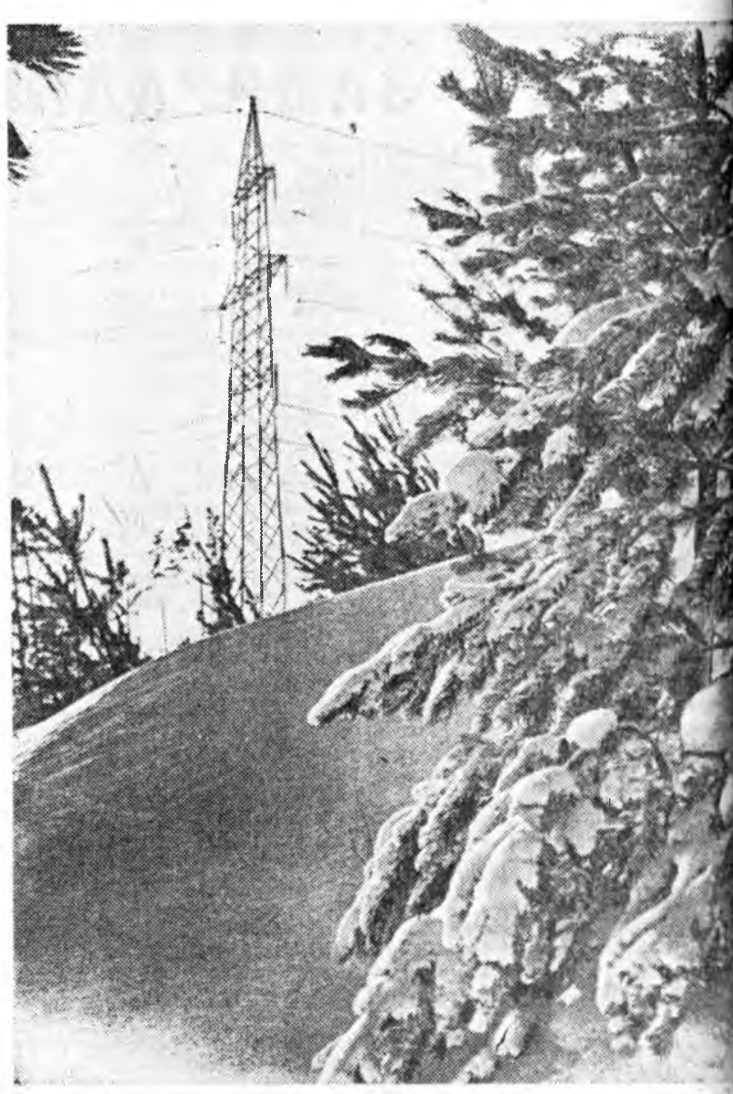
В. АБИДУЕВ.

ИИМЭШ ҺОНИН ҮЗЭГДЭДЭГ

Псковско областиин «Вперед» колхозой фермэдэ урдань иимэ юумэн үзэгдэдэггүй байһан аад, Горелка гэжэ үнеэниинь түрэн гэхэдээ табан тугал гаргажархёо.

Крымскэ областиин «Саки» гэжэ совхозой талын улаан үүлтэрэй Красотка гэжэ үнеэн нэгэ доро дүрбэн тугал гаргаба. Түлнүүдынь бүхыдөө 88 килограмм байһан.

(Календарьһаа абтаба).



Саһан хүнжэлөө хэдэрһэн хади боориин ташалангаар алхалхада хэсүү байха. Санагүй һаа холо ошожо шадахагүй. Урдаш булад шэжэмэй дүүжэндэһэн мантан үндэр бахананууд жэрылдэхэ. Энэ Ангара ГЭС-һээ алхалһан бахананууд ха юм.

Ч. ЧУПРИКОВАЙ фотоэтюд.

УРШАГТА УШАРАЛ ЮУНДЭ ТОХЁОЛДООБ?

Манай республикын мэдээжэ уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаевай бэшэһэн «Соорхойдо болоһон ушарал» гэжэ шоо үзэн шүүмжэлһэн шог ёгто поэмэ Буряадай номой хэблэлдэ гараба.

Ёһотоор шогложо, хурса үгэнүүдээр бэшэгдэһэн поэмэ соонь иигэжэ хэлэгдэнэ:

Модоной складай ехэ ноён
Модуев Мунинха Петрович
Дүрбэ һара соо албаяа
Дүүргэжэ хүсэд үрдеэгүй аад,
Амандань багташагүй аржагар
Алтан шүдэтэй болошобо.

Саашадаа тэрэ хүн гүрэнэй зөөриие үбэршэлжэ найргүй баян болоһониинь хурсаар зураглагдана:

Нарһатын айлнуудай хараагүй,

Уншагшын тэмдэглэл

Наһан соогоо үзөөгүй,
Дорюун үндэр байшан гэр
Долоон һара соо
бодхоожорхёо...

Тэрэ гэр тээшээ зүүгаад гаран столб зоолгожо, түмэр утаһа татуулаад, асарһан электрын гал яларуулжархиба:

Гэр байшан хамагыень
Гэрэлтүүлжэ хүнхинэнэ,
Холоһоо өөрынгөө асарһан
Хоёр экранта телевизортэнь
Хоол үгэжэ хүнхинэнэ.
Хүйтэн түмэр зүрхэтэй
Хүйхэр томонууд
холодильнигтань
Хүсэ үгэжэ хүнхинэнэ.

«Латвиин урашуулай бүтээжэ, лааг тоһоор үнгэлһэн» оронуу дээрэ Тамара һамгантаяа үбсүүгээ эльбэн тэршэлнэ. Мүнгэеэ баа таажа ядаһан Модуев гүнзэгы худаг малтуулба. Залнагар уужам үүдэтэй гараж цементээр барюулжа, «Волго» машина худалдажа абаба. Городһоо ерэхэдээ, гоёхон пианино асарба.

Арһа абадаг контородо худэдэг байһан Тамара һамганиинь гоё гоёгоор хубсалжа, мүнгэ алтаар бэеэ шэмээд, хоёр һара соо амархаяа аглаг сэнтүү Сочиин агаар дайдын лайнераар ябашаба.

Тэрэ үедэ Мунинха Петрович ганса хүбүүгээ эхынь ерэтэр дэтынгээ айлда абаашажархёо. «тохорюун шэнги тохигорхоо ямаан шэнги ядагархан» «һамбай дэлһэн хоёроороо һарлагые хүсэн алдаһан» үхибүүе гэртээ асараад байтарнь, һамганиинь болзорһоо урид бусажа ерээд, шууяа табаба. Тиихэдээ:

— Хэһэн хамаг юумыешни
Хэлэхэб, дуулгахаб хуулида
Минии мэхэтэй бэрхэдэ
Мүнөө болотор түрмэдэ
Хаагдаагүйгөө мэдэхэгүйл! —
гэбэ.

Энэнэй һүүлээр Модуев унтаа нойргүй, эдеэлхэ дурагүй болож, өөрынгөө үлэгшэн нохойн урда һаань хүсахада ёро хараба гэжэ бододобо.

Аймагай милициин
начальнигта
Айхабтар яаралтай орожо
ерээ:

— Аргам һалаа! Хосороо!
Аман соомни яларһан
Алтан шүдэнһөөмни эхилээд,
Хуу бултадаа гүрэниие
Хуураһан мүнтөөр
бүтээгдэнхэй!
Хуулиин урдахи гэм зэмээ
Хуу хэлэхэб, бултыень...гэбэ

Гүрэнэй зөөриин элдэбын складуудта гү, али бусад тушаалнуудта иигэжэ олоной зөөриие эдидэг хүнүүдэй эндэ тэндэ байдагынь мэдээжэ. Тэдэнэй нэгэн болохо Модуевые уран зохёолшо Ч. Цыдендамбаев яһала шогтой хурсаар харуулжа шадаба. Тиигээд Модуевай хоёр хүршэнэрынь иимэ муухай аашануудыень мэдэжэ байжа элирүүлхээ оролдодоггүй харин:

— Хаял даа саашань.
яахашниб

Хараад дуугай һууябди..
Шалгалта мүшхэлтын болоо һаа
Шамайе тэрээгүүр
гасхаалхал—гэлдэхэнь гайхалтай.

Зүгөөр мүнөө арад зон олоной хиналтада хабаадалсадаг болоод, гүрэнэй зөөри иигэжэ үбэршэлхэ, худалаар нэмээжэ бэеэ һайрхаха, хэһэнээ магтадаг, хүн өөниие хэлдэг хүнүүдэй хоргодохонь хэ болож байна ха юм. Иимэ модуевтан бэеэ тушаахаһаа урид арад зоной хиналтаар элирүүлэгдэдэг болонхой гэжэ һанагдана.

Б. МУЖАНОВ.

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

ШАНДАГАНАЙ УРАЛ ЮУНДЭ ХАХАРХАЙ ЮМ?

(Онтохон)

«Баранда баһуулжа, баранда үлдүүлжэ, байха юумэһээ баранһаа айжа ябанаб. Аншье, һөбөйтэ араатаншье, жэгүүртэ шубуудшье минии аюултан гэжэ шандаган бодоно. Намһаа айха, намда баригдаха амитад үгы. Иигэжэ ябанхаар нуурта орожо үхэһэм дээрэтэхэ»—гээд нуур тээшэ харайшаба.

Харайжа ябахадань, горхоной эрьедэ хонид бэлшэжэ байһанаа, шандаганһаа солпон үргөөд, зариманиинь горхо руу, зариманиинь тала мэдэг гэжэ харайлдашаба.

Шандаган ехэ тунигтай үйдхартай ябаһанаа тэдэ хонидые хараад, энеэдэһэниинь хүреэд, амаа булхайлгажа һууһанаа, «пэг!» гэжэ энеэн гэхэдээ дэдэ уралаа хаха энеэшхёо юм. Тэрэнһээ хойшо, энэ дайдада намһаа томо аад, намһаа айха амитан бии ха юм гэжэ, хахархай уралтай болоһоншье һаа уһанда орожо үхэнгүй, энэ дайдадаа үлөө гэлдэгшэ.

ТУУН ТУРЛААГ

(Онтохон)

Эртэ урда сагта Туун Турлааг Турлан хаанай һамган байһан аад, түүхэй тэнэгтээ, барюубшагүй үргэнэйнгөө ёрдо үбгэндөө сохюулһан юм.

Гансаардахаһаа хойшо Туун Турлааг байра һууряа оложо ядахадаа—энхэ дэлхэйн энгыень хэмнэжэ, үргэн дэлхэйн үнгыень хаража ябашаһан юм ха.

Туун Турлааг мүнөөшье хорхой сохо бэдэржэ ябахадаа хододоо:
Труаан, труаан
Турлан хаанай бэри бэлэйб!
Труаан, труаан
Тугалта үнеэнэй худалдаан
бэлэйб!
Труаан, Труаан
Түлимаг муудаа гээгдээ бэлэйб!
—гэжэ гэмэржэ, шалбажа ябадаг юм.

Д. МАДАСОНОИ
суглуулбариһаа.

Американска империалистнуудай «амгалан добтолго» гэдэг номнолойнь кампани дүүрээ. Эзэрхэг түримхэйшүүл Вьетнамдахи хүсэнүүдээ һэльбэн нэмээхын тула энэ «амгалан» забһарлалга хэрэглэһэн байна.

Американска агаарай дээрмэшэд 37 хоногто забһарлаһанай һүүлээр ДРВ-гэй газар дайдые дахинаа бомбодожо, буудажа захаланхай. Американска империализмын хонинои арһан нэмэргэ хуулагдаад, зэрлиг муухай арьяатан шарайнь бүхы дэлхэйн үмэнэ дахинаа харагдаба.



ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Американска бомбодолгын үедэ гэмтэһэн үхибүүд Хойто Вьетнамай больницануудай нэгэн соо.

ВИА—АПН-эй фото.

ЯПОНОЙ ПРОФСОЮЗУУДАЙ ГЕНСОВЕДЭЙ СЪЕЗД

ТОКИО, февралиин 11. (ТАСС). 4 миллион 200 мянга гаран хүниие нэгэдхэһэн Японой профсоюзуудай генеральна соведэй (СОХИО) ээлжээтэбэшэ гушадугаар съезд «Хүдэлмэришэд буулта хэдэггүй» гэһэн Японой ажалшадай дайшалхы гимные дуулалгаар Токиодо мүнөөдэр хүдэлмэреэ дүүргэбэ.

Орон доторхи профсоюзуудай энэ эгээн ехэ нэгэдэлэй 1966 ондо хэхэ хүдэлмэриин хараа шугамые 800 шахуу делегадууд һайшаан баталаа. Съездэдэ хабаадагшад Японой демократическа элдэб эмхинүүдһээ, ВЦСПС-һээ ороһон амаршалгануудые альга ташалгаар угтаба.

Энэ съезд салин хүлһэ дээшэлүүлхын түлөө, үнэ сэнгэй хүндэрэлгые, капиталис «нарижуулгые» буруушааһан забастовкын тэмсэл хабартаа улам шангадхаха лозунг доро үнгэроо. Съездын делегадууд Вьетнамда эсэргүү США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулгые эрид буруушаагаад, аюулгүйе сахиха нэрэтэй Япон-Америкын договор болюулха, Сатын кабинедые тушаалһаань гаргаха эрилтэ табиба.

Японой профсоюзуудай генеральна совет Вьетнамдахи США-гай эзэрхэг түримхэй ябуулга буруушааһан бэшэгтэ 40 миллион хүнэй гар табюулха компаняа үргэлжэлүүлхэ, Японии США-гай атомна бааза болгохо ябадал буруушааһан хүдэлөө улам үргэдхэхэ зорилготой.

Ф. Кастро У Танда бэшэг эльгээбэ

НЬЮ-ЙОРК, февралиин 11. (ТАСС). Генеральна секретарь У Танда Кубын премьер-министр Фидель Кастрын эльгээһэн бэшэгые Кубаһаа ООН-ой дэргэдэ байдаг саг үргэлжын түлөөлэгшын уялгые дүүргэгшэ Хуан. Хуарабе үсэгэлдэр барюулаа. Латиин Америкын хэрэгүүдтэ «хамаархана» гэһэн гэмнэлгые Кубын правительствын толгойлогшо буруушаана. Латиин Америкын оронуудһаа (Мексикэһээ бэшэнһээнь) ООН-ой дэргэдэ байдаг түлөөлэгшэдэй Аюулгүйн Соведэй түрүүлэгшэдэ эльгээһэн бэшэг дотор Кубые, мүн Ази, Африка болон Латиин Америкын арадуудай һаналаа нэгэдхэхэ түрүүшын конференциие тиигэжэ гэмнэһэн байгаа.

Энэ худал хуурмаг гомдолынь ямар зорилготойб гэхэдэ, Латиин Америкын оронуудай хэрэгүүдтэ Холбоото Штадуудай зэбсэгэй хүсөөр хамаархалгые зүбтүүлхэ, Кубада эсэргүү эзэрхэг түримхэй ябуулга бэлдэжэ байдагаа нюун далдалха һанаатай гэжэ Фидель Кастро анжаруулга бэшэг доторoo онсолон тэмдэглэбэ.

Американска империализмын үгэ дуулангы хүлһэншэд болоһон правительствануудай зүгһөө иимэ гэмнэлгын хэгдэжэ байһаниинь убайгүй ааша болоно: эдэ правительствануудай олонхинь Латиин Америкын ахадүү орон—Доминиканска Республикада эсэргүү американска сэрэгүүдэй хорото муухай ябуулгые дамжадаг байна. Эзэмдэгшэдэй сэрэгүүд эндэхиин амгалан зониие үдэр бүри шахуу саазалан буудажа, ямаршье гэм зэмэгүй хүнүүдые алажа, хюдажа байдаг гэжэ Фидель Кастро тэмдэглэнэ.

Империалис эзэрхэлгэдэ эсэргүү тэмсэлээ улам шангадхаха, арадуудай сүлөөтэ, бэеэ даанги байдалай түлөө тэмсэлдэнь туһа хүргэхэ гэһэн гурбан түбиин түлөөлэгшэдэй нэгэдэхи конференциин шиидхэбэринүүдые Кубын революционно правительство бүрин баримтална гэжэ Фидель Кастро мэдүүлбэ.

Доминиканска Республикада бүгэдэ ниитын забастовко соносхогдоо

ЛОНДОН, февралиин 11. (ТАСС). Доминиканска Республикын профсоюзай эмхинүүд бүгэдэ ниитын забастовко соносхоод байна гэжэ Рейтер агентствын корреспондент Санто-Домингаһаа мэдээсэбэ.

Энэ забастовконь граждан дайнда, хойшонхи сэрэгэй тулалдаануудта хабаадаһан сэрэгэй удамаршадые оронһоо намнахыень правительствые баадхаха зорилготой.

ХИЛЫН САНААҺАА

Һанаһанһаань муу байшоо

БОНН, февралиин 11. (ТАСС). Германиин Федеративна Республикын хүн зон юумэнэй үнэ сэнгэй ехээр хүндэрэлгэ үзэжэ байна. Иимэ байдал 1951 онһоо хойшо улам һүжэржэ үргэлжэлһөөр гэжэ федеральна банкын тоосоон дотор (ФРГ) онсолон тэмдэглэгдэнэ.

Банкын мэдээсэһэнэй ёһоор, Баруун Германидахи ажамидаралай үнэ сэнгэй хэмжээн гансата 4 процент үлүүтэйгээр нэмэшоо, «тиигээд һанаһанһаа муу байдал тохёолдобо». Жэшээлбэл, үндэгэнэй сэн 17 процентээр, хартаабхын—30 процентээр хүндэрөө.

Американска самолёдууд һургуулинуудые бомбодоно

ХАНОЙ, февралиин 11. (ТАСС). Американска авиаци ДРВ-гэй һургуулинууд, больницанууд, сүмэ хиидүүд ба гэр байрануудые бомбодожо, буудажа үргэлжэлһөөр.

Февралиин 9-дэ американска 12 самолёт Хуонг-Кхегэй районой (Хатинь провинци) хэдэ хэдэн тосхонуудые часай турша соо бомбодоо гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ. Хуонг-Фук тосхоной һургуули дээрэ хэдэн бомбо хаяа. Энэ тосхоной һургуулиин 57 һурагшад, бусад 8 хүн алуулһан, шархатаһан байна.

ДРВ-гэй МИД-эй буруушаалга

ХАНОЙ, февралиин 11. (ТАСС). ДРВ-гэй МИД-эй түлөөлэгшэ үсэгэлдэр түсхай мэдүүлгэ тунхаглахын тула дамжуулаа. Тиихэдээ Урда Вьетнам худар сэрэгүүдые эльгээхэ гэһэн Филиппинын президентын шиидхэбэриие эрид буруушааба. Энэ аюултай шиидхэбэринь юу харуулнаб гэхэдэ, Филиппинын засагаархид Вьетнамда эсэргүү американска эзэрхэг түримхэй политикын урасхал руу шэнэ алхам гэжэ, Филиппиные США-гай сэрэгэй ара талын бааза болгожо, Вьетнам тушаа Женевскэ хэлсээнүүдые бүдүүлигээр эбдэжэ байна гэжэ мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ.

СЭРЭГЭЙ ПЛЕНЭЙХИДЫЕ АБАЛСАЛГА ДҮҮРЭНТЭЭ

ДЕЛИ, февралиин 11. (ТАСС). Орон орондоо бусаагдаадүй байһан сэрэгэй пленэйхидые андалдан абалсаха түсэб Равалпиндида уулзаха үедөө эсэслэн тодорхойлообди»,—гэжэ Индиин хуурай газарай сэрэгүүдэй штабай начальник генерал Чоудхури мэдүүлбэ. Чоудхури Пакистанай армиин командалагша генерал Мусатай хоёр хоногто хэлсээ хээд, үсэгэлдэр удэшэ Равалпиндиһаа Делидээ бусаа.

Хоёр ороной сэрэгүүдые тэдэргэнь бусаалгын хангалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байһандань Пакистанай, Индиин талануул хананги байна гэжэ Чоудхури мэдээсэбэ.

Хархис «конституци»

ЛОНДОН, февралиин 11. (ТАСС). Үнгэрэгшэ жэлэй ноябриин 11-дэ Урда Родезиие бэеэ даанги болгожо расистнуудай соносхохотой хамта, Смидэй хархис засагаархидай хүсэндэнь оруулһан «конституциие» эсэслэн баталха тухай хуулиин проектые Урда Родезиин парламент үсэгэлдэр хоёрдохёо уншалгын үедэ 42 депутадай дуугаар һайшаагаа, 12 депутат хүн буруушаагаа. Энээн тухай Рейтер агентствын корреспондент Солсбериһээ мэдээсэбэ.

Энэ «конституцинь» Урда Родезиие бэеэ даанги болгоод, англичануудай засагые үнэндөө усадхаһан удхатай. Тиигэбэшье һаань, Англиин правительство «Ян Смидые номгоодхохо» политика баримталжа үргэлжэлһөөр.

Г. Вильсон үсэгэлдэр общинануудай палата дээрэ үгэ хэлэхэдээ, Урда Родезидахи хархис этэгээдүүдэй амыень татаха зорилгоор «хүсэ хэрэглэлгые Англиин правительство урда мэтэ эрид буруушаана» гэбэ.

Һохор сагаанайшье тоосоогүй буруушаал

ЛОНДОН, февралиин 11. (ТАСС). Американска атомна бомбардировщигой гээһэн ядерна бомбонуудай бэдэрэгдэжэ байдаг газар худар «уряатгүй айлшадые» табихагүй гэһэн шангa гурим Испаниин зүүн-урда хизаарта тогтоогдонхой. Тэрэ бомбардировщик гурба неделиин урда тээ эндэ усалда ороһон байгаа. Гадаадын хэблэлдэ мэдээсэлэй гараһанһаа хойшо иимэ хэмжээнүүд бүри шангадхагдаа тэжэ Рейтер агентствын корреспондент мэдээсэнэ. Испаниин засагаархид, Испанида байдаг США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командовани гомдоһон хэбэр үзүүлэн, усал гэмтэлэй болоһоной һүүлээр бомбонуудай нэгэн «задараа», тиигээд ажамидаралда аюултай радиоактивна альфа элшэнүүдые гаргажа захалаа гэһэн английска корреспондентнүүдэй мэдээсэлые «буруушааба».

Гэхэ зуура, радиоактивна элшын гараһанай хойшолонгые усадхаха ябадалтай холбоотой хүдэлмэриин хэгдэжэ байһые Испаниншье, Америкыншье сэрэгэй засагаархид арсаха һэдэлгэ гарганагүй. Һэргылэлгын хэмжээ болгон, тэрэ нютагай бүхы тарилгые сабшажа, газарта зооһон байна. Хэдэн олон ашаанай машинанууд бомбын унаһан газарай шэройе түсхайлан малтагдаһан нүхэн худар абаашажа булана.

Эдэ бүгэдэнһөө харахада, Испаниин ба Америкын сэрэгэй засагаархидай гомдол ба буруушаал, энэ аюулые хүн зонһоо нюуха гэһэн һэдэлгэнь һохор сагаанайшье тоосоогүй байна.

ПАРИЖ, февралиин 10. (ТАСС). Гээгдэһэн ядерна бомбонуудай нэгэнэйнь детонаторай тэһэрхэдэ сасарһан радиоактивна элшэдэ мянга шахуу хүн дайрагдаа гэжэ Юнион Франсэз Д'энформасьон агентство мэдээсэнэ.

ТАСМАНОВО ДАЛАЙГААР ТАМАРАА...

КАНБЕРРА, февралиин 11. (ТАСС). Австралиин Брисбен городто һуурижалтай (Квинсленд штат) 27 наһатай электрик Бреннигeн гэгшэ далбагата онгосоор Тасманово далайе гаталба. Австралиин эрьеһээ Шэнэ Зеланди (Окленд хото) хүрэтэрхи 3.000 километр зайе 42 хоногто ябажа гаталаа.

Манай адрес, телефонууд

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора—23-67, зам. редактора—38-42, зам. редактора—35-84, секретариата—27-37, отделов: сельскохозяйственный—47-59, 35-14, промышленности—48-89, 33-61, корректорская—35-95.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни—40-49, идеологический—24-74, советского строительства и быта—34-93, рабселькоров и писем—25-41, 38-30, информации—34-05 и переводов—24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н03438. Зак. № 147.